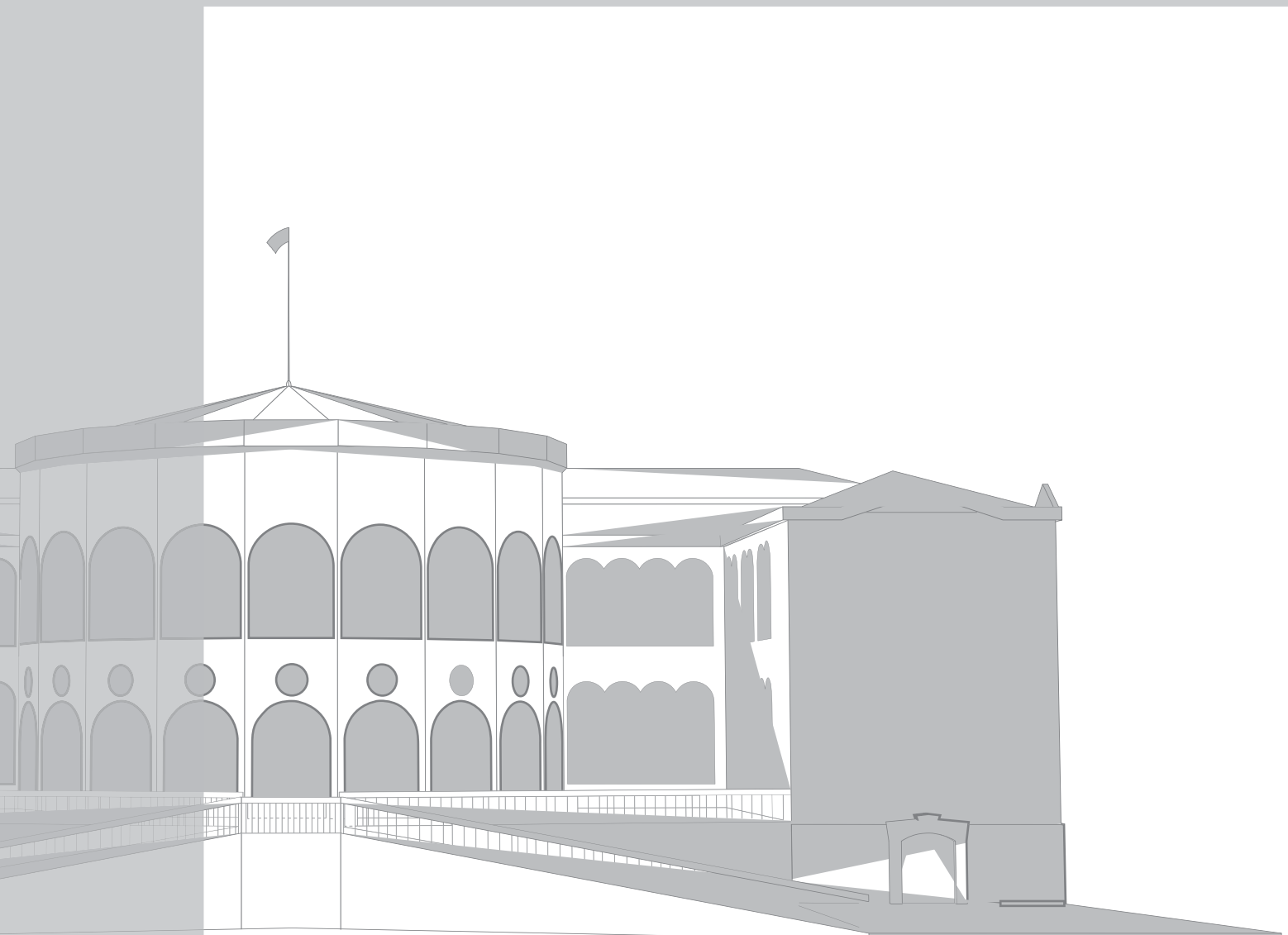


## Perspektiv 02/09

### Eurojust – EUs påtalesamarbeid og norsk deltakelse

Av Jon Sverdrup Efjestad



Stortingets utredningsseksjon yter faglig bistand til representanter, partigrupper og komiteer i Stortinget basert på spørsmål fra den enkelte oppdragsgiver.

Seksjonen publiserer også egeninitierte notater som gjøres allment tilgjengelig. Enkelte av notatene er utarbeidet av eksterne fagpersoner og forskningsmiljøer på oppdrag fra Stortingets utredningsseksjon.

Tidligere utgitt:

- 01/05 Ny britisk lov skal beskytte barn mot overgripere de møter på Internett*
- 01/06 De nordiske medlemslandenes parlamenter og EU – om innvirkning på sine regjeringers EU-politikk*
- 02/06 En sammenlignende oversikt over grunnlovsbeskyttelsen av menneskerettigheter i OECD-området*
- 03/06 Arbeidstakeres mobilitet under EØS-reglene om fri bevegelse for tjenester*
- 01/07 Pasientmobilitet i EØS*
- 02/07 Hva er Prüm-samarbeidet – og hvordan skiller det seg fra dagens operative politisamarbeid i Europa?*
- 03/07 Flat skatt - Estland*
- 04/07 Delelinjen i Barentshavet – Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt?*
- 01/08 Forbud mot kjøp av sex – Erfaringer fra Sverige og Finland*
- 02/08 Barnevern og EØS*
- 03/08 Energipolitikk og klima – plukke vinnere eller sette avgifter?*
- 04/08 Om lobbying*
- 05/08 Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde*
- 06/08 Nasjonale parlamentskontroll med europapolitikken*
- 07/08 Golden shares-dommene og deres innvirkning på Norge gjennom EØS-avtalen*
- 01/09 Høyesterett, internasjonale domstoler og Maktutredningen*

[www.stortinget.no/administrasjon/perspektiv.html](http://www.stortinget.no/administrasjon/perspektiv.html)

## **Eurojust –**

### **EUs påtalesamarbeid og norsk deltakelse**

Dette notatet er basert på en helårs masteroppgave som ble levert inn ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo i april 2009. Avhandlingens tittel er ”Eurojust. Det europeiske påtalesamarbeid og dets betydning for Norge. Innhold, utfordring og utvikling.”

Notatet blir nødvendigvis betydelig kortere enn avhandlingen den er basert på. Noen av temaene som tas opp i notatet er betydelig forkortet, mens andre temaer er kuttet i sin helhet. Blant disse kan nevnes Eurojust som utvikler av uformelle regler (”soft law”) og muligheten for å stille Eurojust til ansvar for EF-domstolen og Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i de mange tilfeller der nasjonale domstoler er avskåret fra dette. I tillegg er drøftelsene av forholdet mellom Eurojust og en del andre europeiske organ, som Europol og Det europeiske rettslige nettverk, fjernet.

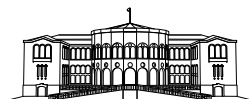
Der avhandlingen forsøker å gi et helhetlig bilde av problemene som reises av et formalisert europeisk påtalesamarbeid, er notatet ment som et minimum av informasjon for å forstå Eurojust og de tilknyttede utfordringene sett med norske øyne. På samme måte som i avhandlingen, er notatet delt inn i Eurojust-samarbeidets innhold, utfordringer knyttet til samarbeidet, og muligheten for at Eurojust vil utvikle seg til en reell europeisk påtalemyndighet. Ett av de mest sentrale punktene, nemlig drøftelsen av informasjonssamarbeidet, er tatt med i sin helhet.

Jeg vil gjerne takke min veileder Fredrik Sejersted for god veiledning underveis i arbeidet med avhandlingen.

Masteroppgaven dette notatet er basert på, ble skrevet mens jeg var studentstipendiat ved Stortingets utredningsseksjon. Jeg vil benytte anledningen til å takke seksjonen og mine medstipendiater for året jeg har hatt her. Det har vært lærerikt og svært hyggelig.

Oslo, juni 2009

Jon Sverdrup Efjestad



## Sammendrag

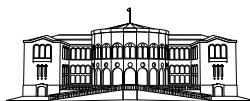
Etter en lang strid mellom Kommisjonen og Parlamentet på den ene side og Rådet på den andre, etablerte Rådet i 2002 Eurojust, organet for påtalesamarbeid i EU. Striden besto i at Kommisjonen ønsket en overnasjonal påtalemyndighet for å bekjempe bedrageri i EF. For å unngå denne kontroversielle ideen etablerte Rådet et mer mellomstatlig organ, som ikke bare skulle lede kampen mot bedrageri, men ha potensial til å koordinere mye av EUs innsats i kampen mot grenseoverskridende kriminalitet.

Det europeiske påtalesamarbeidet har bare så vidt begynt. Utviklingen har imidlertid skutt fart siden 11. september 2001, og det kan virke som man nå står på terskelen til en utvikling som er meget omstridt. Denne utviklingen skjer gjennom det forholdsvis ukjente organet Eurojust. Eurojust er et samarbeid mellom alle EU-landene, og i tillegg er Norge, Island og USA sentrale samarbeidspartnere. Andre land og organer er også i noen grad tilknyttet. Feltet har fått lite omtale i Norge hittil, men Eurojust er et viktig samarbeid for Norge, særlig rent praktisk. Det europeiske justissamarbeid har mange forgreninger og felles tilknytningspunkter. Norge er med i flere av dem, med Schengen som det klart største.

Gjennom Eurojusts arbeid mot bedrageri og korrupsjon innad i EU, oppstår også spørsmålet om EUs kontroll gjennom Det europeiske byrå for bedrageribekjempelse (OLAF) omfatter kontroll av EØS-midlene. Norge har i dag intet formelt samarbeid med OLAF, selv om organet fører kontroll med organer der Norge bidrar med til dels store summer.

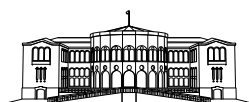
Eurojust har også en rolle i det europeiske informasjonssamarbeid. Norge deltar i mange av disse samarbeidene. Eurojust har anledning til å behandle og utveksle mye sensitiv informasjon. Sentralt er hvordan dette informasjonssamarbeidet er utformet, og hvordan reglene for personvern fungerer. Spørsmålet er hvorvidt statene og Eurojust har kontroll med informasjonen, og hvorvidt personvernsreglene gir reelle rettigheter til de registrerte. I mangel av fungerende regler vil personvernet bli nærmest illusorisk. Temaet er gitt fremtredende plass i notatet, da Stortinget ved sin behandling av avtalen la betydelig vekt på nettopp dette aspektet av samarbeidet.

Eurojust er et ungt organ, og er antagelig kun i startfasen av sin utvikling. Det er dermed ikke mulig, og heller ikke særlig interessant, å foreta en drøftelse av samarbeidet uten å vurdere den videre utvikling. I denne sammenheng er Lisboa-traktaten (TEUF) sentral. I tillegg til utviklingen av Eurojust, må det vurderes hvorvidt Eurojust vil bli utbygget til en sentralisert europeisk påtalemyndighet. Kommisjonens opprinnelige forslag i denne retning har fått ny aktualitet gjennom Lisboa-traktaten, og det framstår nå som mer sannsynlig enn noensinne at EU vil få en sentralisert og overnasjonal påtalemyndighet, kjent som European Public Prosecutor (EPP). I utgangspunktet ser det ut til at EPP vil begynne som et forsterket samarbeid mellom enkelte av EU-landene, med økonomiske saker som sitt ansvarsområde. Det er også hjemmel for å utvide ansvarsområdet til all alvorlig grenseoverskridende kriminalitet. Her oppstår spørsmålet om hva slags tilknytning Norge kan ha til et slikt overnasjonalt organ i EU.

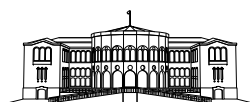


## INNHold

1.	INNLEDNING .....	3
2.	DAGENS PÅTALESAMARBEID I EUROPA – EUROJUST.....	3
2.1	Behovet for samarbeid .....	3
2.2	Grunnlaget for Eurojust .....	4
2.3	Eurojusts kompetanse .....	5
2.4	Eurojusts virke .....	6
2.5	Samarbeid med tredjeparter .....	9
2.5.1	Samarbeidet mellom Eurojust og Europol.....	9
2.5.2	Samarbeidet mellom Eurojust og Det europeiske rettslige nettverk .....	10
2.5.3	Samarbeidet mellom Eurojust og OLAF .....	11
2.6	Avslutning – Eurojust i dag .....	13
3.	NORSK DELTAKELSE I EUROJUST .....	14
3.1	Grunnlaget for norsk deltakelse.....	14
3.2	Samarbeidsavtalen mellom Norge og Eurojust.....	16
3.3	Behandlingen i Stortinget .....	16
3.4	Sambandsstatsadvokatens rolle.....	17
3.5	Praktisk betydning og erfaring fra påtalemyndigheten .....	18
3.6	Andre tilknytninger til det europeiske påtalesamarbeid .....	19
3.6.1	Norge og Det europeiske rettslige nettverk .....	19
3.6.2	Norge og Det europeiske kontor for bedrageribekjempelse (OLAF) .....	20
3.7	Avslutning .....	21
4.	INFORMASJONSUTVEKSLING OG PERSONVERN VED EUROJUST.....	22
4.1	Innledning .....	22
4.2	Grunnlaget for Eurojusts bruk av personopplysninger .....	23
4.3	Informasjonsutveksling.....	24
4.3.1	Adgangen til å behandle opplysninger ved Eurojust.....	24
4.3.2	Lagring av opplysninger ved Eurojust: Case Management System .....	25
4.3.3	Prinsippene for Eurojusts behandling av opplysninger .....	26
4.3.4	Eurojusts plikt til å rette eller slette opplysninger .....	26
4.3.5	Tidsbegrensninger for lagringen .....	27
4.3.6	Eurojusts informasjonsutveksling med tredjeparter .....	27
4.3.7	Opplysninger som sendes ut av Norge: adgang og kontroll .....	29
4.4	Personvernreglene .....	29
4.4.1	Retten til innsyn i lagrede opplysninger .....	29
4.4.2	Den registrertes rett til å kreve retting og sletting av feilaktige opplysninger .....	32



4.5	Eurojusts interne kontroll av informasjonssamarbeidet .....	32
4.5.1	Personvernsombudet i Eurojust .....	32
4.5.2	Det felles tilsynsorgan .....	33
4.6	Avslutning .....	34
5.	EUROJUST SOM BASIS FOR EN EUROPEISK PÅTALEMYNDIGHET .....	34
5.1	Forutsetningen om videre utvikling .....	34
5.2	Lisboa-traktatens bestemmelser om EPP .....	35
5.3	EPPs forutsatte kompetanseområde.....	36
5.4	Grunnleggende problemer med den forutsatte modell.....	39
6.	VIDERE NORSK DELTAKELSE I ET EUROJUST I UTVIKLING .....	39
6.1	Innledning – forutsetningen om norsk deltakelse i videre utvikling .....	39
6.2	Norge og utviklingen av Eurojust – et statisk samarbeid med et organ i utvikling? .....	41
6.3	Norges forhold til det fremtidige EPP. ....	42
6.4	Avslutning. Norges fremtid i tredje søyle.....	43



## 1. INNLEDNING

Utgangspunktet for denne artikkelen er det europeiske påtalesamarbeid og Norges deltakelse i dette samarbeidet. EUs justissamarbeid er i rask vekst, og det samme er Norges deltakelse. Påtalesamarbeidet i EU er lite kjent, selv innad i EUs medlemsstater. Påtalesamarbeidet hører inn under EUs tredje søyle, men er ikke Schengen-relevant. På tross av at samarbeidet i stor grad er ukjent, er det likevel av stor viktighet, og har et enormt og kontroversielt utviklingspotensial.

Den norske deltakelse i samarbeidet er også lite kjent, og har i liten grad vært gjenstand for drøftelse i Norge, verken i Stortinget, media eller fra akademisk hold. Dette på tross av at samarbeidet blir fremhevet som viktig både for EU og Norge. Den videre fremstilling søker derfor å gi en innføring i innhold og utfordringer ved påtalesamarbeidet i EU og Norges deltakelse.

Det viktigste rettslige materiale i oppgaven er rådsavgjørelsene og avtalene som danner grunnlaget for Eurojust og samarbeidet med Norge. Rådsavgjørelsen er fra 2002, og samarbeidsavtalen er fra 2006. Høsten 2008 kom det en ny rådsavgjørelse med omfattende endringer i rådsavgjørelsen som er grunnlaget for Eurojust. Denne har ikke formelt trådt i kraft ennå, men det er kun et spørsmål om tid. Jeg har derfor valgt å bruke de nye bestemmelsene, med referanser til rådsavgjørelsen av 2002 der det har skjedd endringer.

Av norske rettskilder vil samarbeidsavtalen med Eurojust stå sentralt. Forarbeidene til denne vil også gjennomgås. Det er i liten grad norsk teori og praksis i tilknytning til oppgavens tema. Av andre kilder kan nevnes korrespondanse mellom UD og Datatilsynet i forbindelse med samarbeidsavtalen, samt intervju med de utsendinger som hittil har vært ved Eurojust: assisterende riksadvokat Knut Kallerud og statsadvokat Kim Sundet.

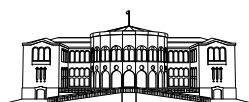
## 2. DAGENS PÅTALESAMARBEID I EUROPA – EUROJUST

### 2.1 Behovet for samarbeid

Utviklingen av en europeisk enhet har medført fri flyt av varer, tjenester, arbeidstakere og personer. Det har imidlertid også blitt betydelig lettere for kriminelle å drive sin form for grenseoverskridende virksomhet. Med denne ”frie flyten” av kriminalitet følger det at det er behov for økt samarbeid mellom landene for å hindre grenseoverskridende kriminalitet. Et hjelpemiddel har vært *regionale* samarbeid, f.eks. påtalesamarbeidet i Norden og Østersjøområdet. Men problemene er europeiske, snarere enn norske eller nordiske problemer. Problemene som kommer til Norge har mange ulike former og ulike opphavsländer, f.eks. narkotika fra Nederland og Baltikum, menneskehandel blant annet fra Øst-Europa og Afrika via Italia osv..

I tillegg til dette har det skjedd en utvikling i alvorlig kriminalitet, både når det gjelder omfang og nye kriminalitetstyper. Av nye utfordringer kan særlig nevnes:

- Økende internasjonal narkotikakriminalitet
- Organisert smugling av asylsøkere og innvandrere
- Handel med mennesker (trafficking)
- Oppblomstring av terrorisme



- Miljøkriminalitet
- Økonomisk kriminalitet
- Misbruk av teknologi og data
- Økende bruk av utpressing, frihetsberøvelse og grov vold

Det er flere forhold som nødvendiggjør internasjonalt påtalemessig samarbeid. For det første er det vanskelig å drive etterforskning og påtale mot personer eller deler av nettverk som befinner seg i utlandet. Politi og påtalemyndighet i et land har sjelden kunnskap nok til å gjennomføre etterforskningsskritt som er effektive og som kommer tidsnok i et annet land. For det andre er det et problem at utbytte fra straffbare handlinger begått i et land forsvinner utenlands, og derfor er praktisk talt umulig å oppspore for myndighetene. For det tredje kan det være vanskelig å finne ut av kriminalitet som skal begås i et land, dersom den planlegges utenfor landet. Informasjonsutveksling er derfor helt sentralt for det europeiske samarbeidet, og er et hovedelement i de fleste EU-organer og samarbeid på området. For det fjerde har de forskjellige lands myndigheter liten kunnskap, tillit og direkte kontakt med andre lands myndigheter på området.

Det er med andre ord effektivisering av rettshåndhevelsen som er den sentrale begrunnelsen for europeisk påtalesamarbeid. Det er imidlertid også en målsetting for justissamarbeidet at rettighetene til den enkelte skal respekteres, og dermed at de ulike samarbeid ikke skal medføre dårligere beskyttelse for den enkelte.

## 2.2 Grunnlaget for Eurojust

Eurojust er organet som legemliggjør påtalesamarbeidet i EU. Organet er også kjent som European Judicial Cooperation Unit. Dette er et påtalesamarbeid skapt med sikte på å styrke samarbeidet innen området for frihet, sikkerhet og rettferdighet, og er hjemlet i Traktaten om den Europeiske Union (TEU) avdeling VI (kjent som EUs tredje søyle). Organet ble etablert som et resultat av Tampere-konklusjonene i 1999.<sup>1</sup> En del av forslagene i Tampere-konklusjonene var en moderert videreføring av en del kontroversielle forslag fra et prosjekt kjent som "Corpus Juris", et prosjekt fra Kommisjonen 1992-1997, der det ble foreslått å opprette en europeisk påtalemyndighet i økonomiske saker.<sup>2</sup> Eurojust følger imidlertid en mellomstatlig modell, som i stor utstrekning kan ses på som Rådets svar på Kommisjonens forslag om å opprette en overnasjonal europeisk påtalemyndighet.<sup>3</sup>

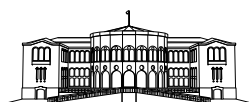
I desember 2000 ble en midlertidig enhet kalt "Pro-Eurojust" formelt opprettet.<sup>4</sup> Representanter fra medlemslandenes påtalemyndigheter bidro gjennom dette midlertidige organet til å utforme

<sup>1</sup> Tampere European Council, 15-16.10.1999, Presidency Conclusions. Tampere-konklusjonene og 11. september 2001 må sies å være de to største faktorer i utviklingen av tredje søyle de siste år, se Walker (2004) side 7. Terrorlovgivningen har imidlertid vært bredt formulert, og har i realiteten medført et omfattende samarbeid mot de fleste former for alvorlig kriminalitet.

<sup>2</sup> Se Delmas-Marty (1997). Delmas-Marty selv var sentral ved utarbeidelsen av forslaget. Selv om Corpus Juris aldri ble en realitet, er denne akademiske studien fortsatt basis for alle senere drøftelser om europeisk påtalesamarbeid, og inneholder en rekke bestemmelser som anses å være forut for sin tid. Linker til prosjektet er tilgjengelig her: <http://www.era.int/domains/corpus-juris/public/main/about.htm#project>.

<sup>3</sup> Se Bigo m.fl. (2007) side 16-17. Europaparlamentet var imot opprettelsen av Eurojust, da de støttet Kommisjonens forslag, se Bigo m.fl. side 72.

<sup>4</sup> Council decision of 15 December 2000 setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit, OJL 324/2 (21 December 2000).





Eurojusts fremtidige tilnærming til sine oppgaver. Mye av den nåværende arbeidsformen kom altså fra dette midlertidige organet. Pro-Eurojust startet sitt arbeid 1. mars 2001. Eurojust ble skapt ved Europarådets avgjørelse av 28. februar 2002 som et EU-organ og selvstendig rettssubjekt.<sup>5</sup> Hjemmelen for dette er TEU artikkel 29-31. Eurojust er finansiert gjennom EUs generelle budsjett. Medlemmene, og Norge som tilknyttet land, betaler kun for lønn og tillegg til sine utsendinger, mens administrative kostnader dekkes av Eurojust.<sup>6</sup>

Rådsavgjørelsen som ligger til grunn for Eurojust ble endret i 2008.<sup>7</sup> Denne endringen har ennå ikke trådt i kraft, men dette beror kun på formaliteter. Endringene er derfor inntatt i den generelle drøftelsen.

Eurojust er et organ som regnes som et eget rettssubjekt underlagt EU.<sup>8</sup> Den mest praktiske betydningen av at organet er et eget rettssubjekt, er at tredjeparter kan inngå samarbeidsavtaler direkte med organet, heller enn å inngå samarbeidsavtaler med EU ved medlemslandene. Slike tredjeparter kan være andre EU-organer som Det europeiske byrå for bedrageribekjempelse (heretter OLAF) og Europol, eller tredjeland som Norge og USA.

Organet har sin basis i en rådsavgjørelse. Dette er bestemmelser som blir enstemmig vedtatt av Rådet i EU. Rådsavgjørelsene er bindende for medlemslandene, men innebærer ikke direkte virkning i medlemsstatene.<sup>9</sup> Dette innebærer at borgere i utgangspunktet ikke kan påberope seg bestemmelsene i avgjørelsene direkte for nasjonale domstoler. Til forskjell fra rammeavgjørelser, innebærer ikke avgjørelser regeltilnærming. Eurojusts modell ligger et sted mellom de to poler mellomstatlighet og (overnasjonal) europeisering.<sup>10</sup> Det mellomstatlige er likevel fortsatt det mest fremtredende, og det er det mellomstatlige Rådet, heller enn Kommisjonen, som har med Eurojust å gjøre.

Eurojust består av nasjonale representanter som kan handle alene, eller med noe større myndighet i Eurojusts Kollegium. Kompetansen er dermed i utgangspunktet todelt, men etter endringene i 2008 er det i realiteten lite som skiller dem. I tillegg er det en personvernsansvarlig og et felles tilsynsorgan for personvernssaker. Tredjeland har også sambandsstatsadvokater som arbeider noenlunde fast ved Eurojust.

### 2.3 Eurojusts kompetanse

Eurojust skal bistå i tilfeller som gjelder to eller flere medlemsland, medlemsland og andre tilknyttede land, og medlemsland og Unionen, jf. rådsavgjørelsen artikkel 3. Felles for disse er

---

<sup>5</sup> Council Decision of 28 February 2002 setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime (2002/187/JHA).

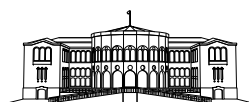
<sup>6</sup> For Norges del er dette fastsatt i avtalen mellom Norge og Eurojust artikkel 5 nr 7.

<sup>7</sup> Disse endringene er inntatt, med referanser til tidligere avtale der det er hensiktsmessig. Den gamle avtale er fortsatt tilgjengelig på Eurojusts hjemmesider. Endringene ble avgjort av Rådet i november 2008, se [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/lsa/104835.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/104835.pdf). Endringene er tilgjengelige på <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st14/st14927.en08.pdf>.

<sup>8</sup> Se rådsavgjørelsen artikkel 1, som beskriver Eurojust som "a body of the Union". Videre heter det at Eurojust "shall have legal personality".

<sup>9</sup> EF-domstolen har imidlertid gått langt i å si at ethvert dokument som tillegger individer rettigheter må kunne påberopes overfor nasjonale myndigheter.

<sup>10</sup> Bigo m.fl.(op.cit.) side 21.



at de gjelder flere land med tilknytning til EU, såkalt ”cross-border crime” eller grenseoverskridende kriminalitet. Det er nettopp i disse sakene at det kreves internasjonalt samarbeid.

Eurojusts saklige kompetanse og oppgaver beskrives primært i rådsavgjørelsen artikkel 4, 5, 6 og 7. Etter artikkel 4.1. (a) skal Eurojusts kompetanse dekke alle de områder som til enhver tid dekkes av Europol ifølge artikkel 2 i Europol-konvensjonen.<sup>11</sup> Etter Europol-konvensjonen artikkel 2(1) skal Europol mandat omfatte terrorisme, ulovlig narkotikahandel og andre former for grov internasjonal kriminalitet der det er nødvendig med samarbeid blant medlemsstatene. Etter artikkel 2 (2) skal Europol bekjempe ulovlig narkotikahandel, handel med kjernefysiske og radioaktive substanser, ulovlig smugling av immigranter, menneskehandel og motorvognkriminalitet. I tillegg skal de bekjempe kriminalitet som er *tilknyttet* terrorisme. Europol skal etter artikkel 2 (3) også ta for seg hvitvasking av penger som knytter seg til nevnte forbrytelser og annen tilknyttet kriminalitet. Dette kan bestå i handlinger som har som mål å fremskaffe midler til å gjennomføre kriminelle handlinger som dekkes av artikkel 2. Det kan også være handlinger som er begått for å lette eller skjule slik kriminalitet.

I tillegg skal Eurojust etter litra (b) i rådsavgjørelsen dekke datakriminalitet, bedrageri, korrupsjon og annet kriminalitet mot fellesskapets økonomiske interesser, hvitvasking av kriminelt utbytte, miljøkriminalitet samt deltakelse i kriminelle organisasjoner.<sup>12</sup>

Etter (c) dekkes også annen kriminalitet som blir begått sammen med overtredelsene i (a) og (b). Hva som ligger i dette kan diskuteres, men det må i det minste antas at dette omfatter andre handlinger som er uløselig knyttet til handlingene beskrevet i avtalen. Artikkel 4.2. utvider kompetansen til å gjelde enhver etterforskning og påtale i medlemsstatene dersom Eurojust blir anmodet om assistanse av et kompetent organ i det aktuelle land.

## 2.4 Eurojusts virke

Eurojust består av en representant fra hvert av EUs medlemsland. Disse kommer i all hovedsak fra landenes påtalemyndigheter. Disse nasjonale medlemmene kan sies å ha både en nasjonal og en europeisk kompetanse. Den nasjonale følger av deres stilling i nasjonal påtalemyndighet, mens den europeiske følger av deres stilling som nasjonalt medlem ved Eurojust.

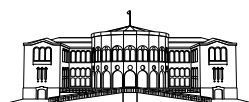
Det stilles minstekrav til den nasjonale kompetansen deres, blant annet skal medlemmene kunne foreta påtalevedtak i hastesaker uten å rådføre seg med hjemlandet.<sup>13</sup> Det er imidlertid ønskelig at medlemmene beholder hele sin påtalekompetanse. Dette sørger for effektivitet og større likhet mellom de ulike medlemmers kompetanse. I en gitt sak kan da de nasjonale medlemmene iverksette tiltak i hjemstaten på bakgrunn av opplysninger medlemmet har fått

---

<sup>11</sup> Europol Convention of 26 July 1995. Det er verdt å merke seg at Europol er konvensjonsbasert, mens Eurojust er basert i en rådsavgjørelse. Norge tar del i Europol-samarbeidet, se avtale mellom Norge og Europol. Avtalen ble inngått i 2001, er og er tilgjengelig på <http://www.europol.europa.eu/legal/agreements/Agreements/8618.pdf>. Europol er i likhet med Eurojust er et av de samarbeidene i tredje søyle som ikke er Schengen-relevant.

<sup>12</sup> Dette relaterer seg til Council Joint Action 98/733/JHA of 21 December 1998, som gjør det ulovlig å delta i visse kriminelle organisasjoner. Lignende norsk bestemmelse finnes i strl § 330, men det er visse forskjeller på bestemmelsene, og brudd på § 330 er kun en forseelse.

<sup>13</sup> Disse skal imidlertid informeres i ettertid.



gjennom Eurojust, enten det er koordinasjonsmøter, informasjon fra andre medlemmer eller samarbeidspartnere som OLAF og Europol.

De nasjonale medlemmers europeiske kompetanse består hovedsakelig av deres mulighet til å anmode andre land om å foreta etterforsknings- og påtaletiltak. Dersom landet ikke gjennomfører de foreslåtte tiltak, må dette begrunnes. Slik formell begrunnelse kan kun utelates der dette ville sette nasjonal sikkerhet i fare.<sup>14</sup> Landet må da i realiteten forklare seg for hele Europa om hvorfor de ikke ønsker å samarbeide i en sak som forutsetningsvis vil dreie seg om alvorlig grenseoverskridende kriminalitet. Før endringene i 2008 var de nasjonale medlemmer henvist til å fremsette uforpliktende forslag om tiltak. En av de viktigste endringene var å forandre kompetansen slik at den ble i samsvar med Kollegiets rett til å sende anmodninger med begrunnelsesplikt dersom de ikke ble fulgt.

Etter artikkel 6 første ledd<sup>15</sup> (a) kan medlemmene sende en begrunnet anmodning til medlemsstatene om å starte etterforskning eller påtale i en spesifikk sak, eller akseptere at en av dem kan være i en bedre posisjon til å påta seg en etterforskning eller påtale i spesifikke saker. De kan videre be om koordinering mellom kompetente myndigheter i de berørte medlemsstater. Eurojust kan be om opprettelsen av en forent etterforskningsgruppe i tråd med relevante samarbeidsordninger. Endelig kan Eurojust be staten fremlegge alle opplysninger som er nødvendige for at Eurojust skal kunne løse sine oppgaver.

I tillegg til dette har de nasjonale medlemmer en del generelle oppgaver og kompetanser. Etter litra b) skal medlemmene sikre at berørte medlemsland underretter hverandre om enhver rettsforfølging og etterforskning de har kjennskap til. Etter litra c) skal de nasjonale medlemmer assistere kompetente myndigheter med koordineringen av etterforskning og påtale. Det følger av d) at de også skal bidra til å forbedre samarbeid mellom kompetente myndigheter i medlemsstatene. Slik koordinering er noe av det mest praktiske som Eurojust foretar seg, og er av stor betydning.<sup>16</sup> Her møtes påtalemyndighetene og utveksler opplysninger og tar felles avgjørelser. Slike møter var nærmest ukjente på det europeiske plan før Eurojust, og slikt samarbeid tillater en helt annen effektivitet i den internasjonale kriminalitetsbekjempelse enn det som har vært mulig tidligere. Etter e) skal de samarbeide med det europeiske rettslige nettverket (EJN). Videre kan de etter f) i visse tilfelle assistere etterforskning og påtale i enkeltland. Etter andre ledd plikter medlemslandene å besvare henvendelsene uten utilbørlig forsinkelse.

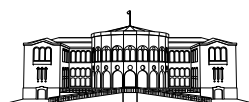
Endringene i 2008 innebar forandringer for de nasjonale medlemmer ved en utbygging av deres europeiske kompetanse gjennom de nevnte endringer i artikkel 6. Denne delen av kompetansen er fortsatt forholdsvis svak ved at de nasjonale medlemmer ikke kan gjøre annet enn å anmode de ulike stater. Manglende etterkommelse *må* imidlertid begrunnes.

---

<sup>14</sup> Denne kompetansen kan ikke utledes av nasjonal myndighet, men kan heller ikke beskrives som overnasjonal. Jeg har derfor valgt å beskrive den som europeisk.

<sup>15</sup> Artikkelen hadde før endring i 2008 kun ett ledd.

<sup>16</sup> Assisterende Riksadvokat Kallerud og Statsadvokat Sundet i intervju 12.12.08. Kallerud var den første norske utsending til Eurojust, og Sundet er den nåværende.



I tillegg er den nasjonale minstekompetansen utbygd gjennom de nye artiklene 9a til 9f. Nasjonal kompetanse var tidligere svært ulik hos de nasjonale medlemmer, og det var derfor nødvendig å heve nivået på minstekompetansen. Noen lands utsendinger har nasjonal kompetanse som overskrider minstenivåene.

En ny artikkel 9a har blitt lagt til rådsavgjørelsen. Første ledd fastslår at i utførelsen av oppgavene i art 9 litra b, c og d, skal dette skje i egenskap av medlemmets *nasjonale* kompetanse. I utførelsen av disse oppgaver skal det nasjonale medlemmet, når det er passende, gjøre det klart om han handler i samsvar med den myndighet som er tillagt ham etter disse bestemmelsene. Det kan være naturlig å forstå dette slik at de andre land da skal kunne handle i tillit til at vedkommende har kompetansen som trengs. De nasjonale medlemmene skal minst ha den nasjonale kompetansen som forutsettes i art 9 litra b. De skal også ha kompetansen beskrevet i 9c og 9d der dette ikke ville stride mot grunnlov eller grunnleggende struktur i hjemstaten. I slike tilfeller skal de i det minste ha mulighet til å foreslå tiltak for kompetent myndighet.

Artikkel 9b regulerer ”ordinary powers”. Etter bestemmelsen skal nasjonale medlemmer ha mulighet til å motta, sende, lette, følge opp og ellers bidra til gjennomførelsen av anmodninger om gjensidig samarbeid. Dette inkluderer alle instrumenter som skal gjennomføre prinsippet om gjensidig anerkjennelse av andre lands rettsavgjørelser.

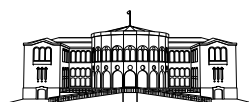
De nasjonale medlemmene skal i tillegg etter artikkel 9c kunne utføre en del oppgaver etter avtale med deres nasjonale myndigheter. Disse inkluderer godkjenning av anmodninger fra andre land, samt beordring av etterforskningssteg i hjemlandet dersom dette anses nødvendig etter et koordineringsmøte. Det er altså lagt opp til at de land som ønsker sterkere kompetanse gjennom Eurojust skal ha mulighet til dette. Når denne kompetansen blir brukt skal det anses som bruk av *nasjonal* myndighet.

Artikkel 9d gir de nasjonale medlemmer adgang til utvidet kompetanse i hastesaker der det ikke er tid til å kontakte de nasjonale myndigheter. I slike tilfeller skal det nasjonale medlemmet ta avgjørelser, men myndighetene skal da varsles i ettertid. Dette gjelder for det første autorisering og koordinering av kontrollerte leveranser.<sup>17</sup> For det andre gjelder det effektivisering av anmodninger og avgjørelser angående judisielt samarbeid, også de som baserer seg på ”mutual recognition”. Denne bestemmelsen er ny, og er et tegn på den økte sentralisering av kompetanse som Eurojust medfører.

Denne nasjonale forankringen av medlemmenes kompetanse er fordelaktig av flere grunner. Noe av det mest praktiske er at det enkelte medlem av påtalemyndigheten vil ha lettere for å ta kontakt med det nasjonale medlemmet. Denne vil være en del av det nasjonale systemet heller enn en representant for et fremmed og sentralt organ med ukjent kompetanse. Terskelen for å

---

<sup>17</sup> Kontrollerte leveranser er tilfeller der en tillater f.eks. narkotika å passere grenser for å kunne foreta større arrestasjoner enn bare kureren. Metoden krever rask godkjenning av påtalemyndigheten i alle land varene passerer og fordrer store ressurser og avansert utstyr, men er til gjengjeld ofte svært vellykket.



bruke det internasjonale samarbeidet senkes dermed betraktelig. Dette er en nokså uformell virkning, men er likevel svært viktig.<sup>18</sup>

De nasjonale medlemmene utgjør til sammen Eurojusts kollegium. Kollegiet kan samles for de samme saker som de nasjonale medlemmer behandler. I tillegg har de oppgaver som å utforme retningslinjer for Eurojust, inngå avtaler utad og de har også en del personvernsoppgaver. Fordi det er noe omstendelig å samle Kollegiet, skjer det meste av Eurojusts arbeid som samarbeid mellom de nasjonale medlemmer. Det er likevel klart at en anmodning fra det samlede Kollegiet vil ha mer tyngde enn en vanlig anmodning, selv om det formelt ikke lenger er forskjell på dette feltet. Kollegiet kan også ha en rolle som ekspertorgan og utvikler av regelverk som kan utvikle seg til gjeldende EU-regler. Et eksempel på dette har hittil vært Eurojusts rolle innen utvikling av regler for jurisdiksjonskonflikter mellom ulike land. Slike regler er nødvendig av flere grunner, blant annet for å hindre at en person blir utsatt for rettsforfølgelse i flere land for det som reelt sett er samme sak.

## **2.5 Samarbeid med tredjeparter**

### **2.5.1 Samarbeidet mellom Eurojust og Europol<sup>19</sup>**

En av Eurojusts viktigste samarbeidspartnere er Europol, og av den grunn er de to organene plassert i samme by (Haag). Det fastslås i rådsavgjørelsen artikkel 26(1) at det skal være et nært samarbeid mellom de to organ. Ved samarbeidet skal det tas hensyn til mulig duplisering av arbeid og behovet for å ivareta personvern.

De to organene har et stort potensial for samarbeid, og har potensial til å komplementere hverandre. Det ville være mulig for Eurojust å be Europol om å iverksette etterretningsarbeid, mens Europol kunne be Eurojust om organisering og koordinering av bruken av slike opplysninger ved de forskjellige påtalemyndigheter i Europa. En slik form for samarbeid er ikke tilfellet i dag. Eurojust har som uttalt mål å ha et tett samarbeid med Europol helt fra begynnelsen av etterforskningen for å ha en helhetlig tilnærming til den relevante kriminaliteten.<sup>20</sup>

Informasjonsutveksling, samt samarbeid om Joint Investigation Teams og overordnet samarbeid er prioritertene for samarbeidet sett fra Eurojusts ståsted.<sup>21</sup> Disse gruppene har både etterforsknings- og påtaleinnslag, og det er derfor naturlig og nødvendig at begge organ har ansvaret for koordineringen av disse. Ved siden av dette bidrar Eurojust til Europols etterretningsarbeid gjennom bidrag til årlige trusselvurderinger.<sup>22</sup>

Etter hvert som Europol utvikles kan det også spørres om Eurojust bør få en kontrollerende rolle over Europol, slik norsk påtalemyndighet her overfor politiet: "It is arguable that as

---

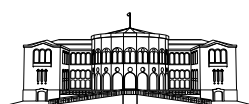
<sup>18</sup> For mer om Eurojust som en "promoter of trust", se Vlastník i Guild & Geyer (2008) side 38-41.

<sup>19</sup> Generell informasjon om Europol, se Peers side 536-539. Forholdet mellom Norge og Europol, se Wold (2004).

<sup>20</sup> Eurojusts President Lopes da Mota i House of Lords EU Committee 29th Report of Session 2007-08 side 48.

<sup>21</sup> Eurojust Annual Report 2006 side 17.

<sup>22</sup> Organised Crime Threat Assessment (OCTA). Se mer om OCTA i Goold (2009).



Europol gains new operational capabilities a legality check from Eurojust will become indispensable.”<sup>23</sup>

## 2.5.2 Samarbeidet mellom Eurojust og Det europeiske rettslige nettverk<sup>24</sup>

Det Europeiske rettslige nettverk (EJN) ble opprettet ved en Joint Action i 1998.<sup>25</sup> Arbeidet startet høsten 1998, og regnes som det første praktiske EU-samarbeidet på dette området. EJN er et rent praktisk samarbeid innen påtale. Prinsippet er å identifisere og skape et nettverk av personer som har en fundamental rolle og høy kompetanse i nasjonale systemer for å fremme internasjonalt samarbeid. EJN kan beskrives som et bilateralt kontaktnettverk for europeiske påtalemyndigheter, som i tillegg bidrar med bakgrunnsinformasjon om de ulike lands systemer og prosedyrer. EJN tilrettelegger for etableringen av passende kontakter mellom de forskjellige medlemsstater, særlig når det gjelder innsats mot alvorlig kriminalitet. Samarbeidet i EJN innebærer at påtalemyndighetene ikke må gjennom diplomatiske kanaler for å samarbeide bilateralt med andre land i samarbeidet.<sup>26</sup>

I tilknytning til styrkingen av Eurojust i 2008 ble også nettverket styrket. Dette skjedde gjennom en ny rådsavgjørelse som nå har erstattet opprettelsesgrunnlaget fra 1998.<sup>27</sup> Denne etablerer blant annet sikker kommunikasjon mellom EJN og Eurojust, slik at samarbeidet blir sikrere og enklere.

Samarbeidet mellom Eurojust og EJN blir av flere omtalt som viktig.<sup>28</sup> Eurojust har helt siden sin opprettelse hatt et nært samarbeid med EJN, og det tales om ”a privileged relationship”.<sup>29</sup> EJNs sekretariat er en del av Eurojusts sekretariat, men fungerer som en separat og uavhengig enhet. Eurojust og nettverket samarbeider om praktisk gjennomføring av f.eks. arrestordre og etterforskningsgrupper. De har også diskusjoner om den videre utvikling av organene.<sup>30</sup>

I motsetning til Eurojust jobber EJN bilateralt, og har heller ikke et sentralisert apparat med faste ansatte. All informasjon EJN har tilgang til skal gjøres tilgjengelig for Eurojust, se EJN-avgjørelsen artikkel 10. Mye av dette dreier seg om bakgrunnsinformasjon. Samarbeid gjennom nettverket er tilstrekkelig for de enklere bilaterale sakene. Der flere land er involvert i kompliserte saker, er det behov for koordinering gjennom Eurojust.

---

<sup>23</sup> Ibid side 48.

<sup>24</sup> Fremstillingen bygger delvis på info fra hjemmesiden til Eurojust, <http://www.eurojust.europa.eu/ejn.htm>

<sup>25</sup> Joint Action of 29 June 1998 adopted by the Council on the basis of article K.3 of the Treaty on European Union, on the creation of a European Judicial Network (98/428/JHA).

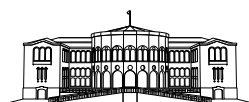
<sup>26</sup> Joutsen (2006) side 9.

<sup>27</sup> Council Decision 2008/976/JHA of 16 December 2008 on the European Judicial Network.

<sup>28</sup> Se pressemelding fra 2887ende Rådsmøte, Brussel, 24-25 juli 2008, tilgjengelig på <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=PRES/08/205&format=HTML&aged=0&lg=nl&guiLanguage=en>.

<sup>29</sup> Se Eurojust-avgjørelsens fortale punkt 13, artikkel 26 samt årsrapport fra 2007 side 48.

<sup>30</sup> Eurojusts årsrapport 2007 side 48.



### 2.5.3 Samarbeidet mellom Eurojust og OLAF<sup>31</sup>

Eurojust skal etter artikkel 26 (3) etablere og vedlikeholde nært samarbeid med OLAF (Office Européen de Lutte Anti-Fraude eller European Anti-Fraud Office). OLAF kan bidra til Eurojusts arbeid innen bedragerisaker i Unionen.

OLAF ble skapt i 1999<sup>32</sup> som en etterfølger til UCLAF (Unité de Coordination de la Lutte Anti-Fraude), som i sin tid ble opprettet i 1987/88. OLAF er et uavhengig organ som har til oppgave å foreta administrative etterforskninger for å avdekke korrupsjon og svindel eller annen illegal aktivitet som kan påvirke fellesskapets økonomiske interesser. Det er altså et særlig organ for tiltak mot korrupsjon – og da særlig korrupsjon og svindel med EU-midler og i EUs organer. OLAF er organisatorisk en del av Kommisjonen. Merk at OLAF ikke er et tredjesøylesamarbeid. Det har hjemmel i TEC, og hører inn under fellesskapsretten i første søyle.

OLAF driver kun med administrativ etterretning og etterforskning. Organet har ingen muligheter til å straffeforfølge eller ilegge administrative sanksjoner. Når etterforskningen er ferdig, sender OLAF sitt arbeid videre til enten nasjonale myndigheter eller andre EU-organer. Etterforskningen kan foretas utad angående medlemsstater, eller innad i EU-organer. Det er likevel ofte meningen at OLAF skal samle informasjon med tanke på en eventuell straffeforfølgelse, og organet har av den grunn vært gjenstand for kritikk for manglende rettigheter for de som er under etterforskning.<sup>33</sup> Videre har det blitt påpekt at det i liten grad føres *kontroll* med etterforskningen OLAF foretar.<sup>34</sup> Endelig mener OLAF selv at deres etterforskning i liten grad følges opp på det nasjonale plan.<sup>35</sup> Det virker som dette ikke bare er et problem i enkelte mindre samarbeidsvillige land, men heller et utslag av den til dels lave tillit til OLAF.

Problemene er ikke nye, og var mye av begrunnelsen for Kommisjonens arbeid med en eventuell europeisk påtalemyndighet. Korrupsjonsbekjempelse i Unionen er således en av de største drivkreftene for en europeisk påtalemyndighet, fordi korrupsjonssakene på unionsnivå er vanskelige å etterforske og rettsforfølge på det nasjonale plan. I stedet bestemte Rådet seg for å opprette Eurojust. Man kan si at uten OLAF ville en ikke hatt Eurojust og tankene om europeisk påtalemyndighet<sup>36</sup>. I senere tid har kanskje bekjempelsen av organisert kriminalitet og terror tatt over som drivkraft. Denne drivkraften har ført til Europol, påvirket basisen for Eurojust og påvirket diskusjonen om EPP. OLAF skal etterforske og Eurojust skal støtte OLAF

---

<sup>31</sup> For mer generell info om OLAF, se House of Lords European Union Committee 24<sup>th</sup> Report of Session 2003-04: Strengthening OLAF, the European Anti-Fraud Office, tilgjengelig på <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldeucom.htm>. Om forholdet mellom Norge og OLAF, se punkt 3.6.2.

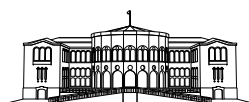
<sup>32</sup> Se Commission Decision of 28 April 1999 establishing the European Anti-Fraud Office (OLAF) (OJ 1999 L136). Den overordnede hjemmel for OLAF er TEC artikkel 274 og 280, om bekjempelse av korrupsjon og svindel i unionen, samt Council Regulation n° 2988/95 of 18 December 1995 on the protection of the European Communities' financial interests (also known as the 'PIF' Regulation) (OJ 1995 L 312).

<sup>33</sup> Se House of Lords European Union Committee 24<sup>th</sup> Report of Session 2003-04 side 26.

<sup>34</sup> Se Peers 2006 side 540-541.

<sup>35</sup> Se House of Lords 23<sup>rd</sup> Report of Session 2003-2004: Judicial Cooperation in the EU: the role of Eurojust side 26-28.

<sup>36</sup> European Public Prosecutor eller European Public Prosecutor's Office.



i dette og koordinere det etterfølgende arbeid med eventuell rettsforfølging. Eurojust var imidlertid ikke modellen OLAF ønsket seg.

Forholdet mellom Eurojust og OLAF er nokså sammensatt. Begge har sitt kjerneområde i arbeidet mot forhold som truer fellesskapets økonomiske interesser. Faren er at de to organene vil overlape heller enn å komplementere hverandre.<sup>37</sup> De to organene signerte derfor en ”Memorandum of Understanding” i 2003, som resulterte blant annet i en avgjørelse fra Eurojusts Kollegium i 2004 om en plikt til samarbeid med OLAF.<sup>38</sup> Dette var imidlertid ikke basis for et bindende samarbeid, men i det store og hele kun en intensjonsavtale.

Informasjonsutveksling mellom de to organene er sentralt, men på ingen måte ubegrenset. Eurojust-avgjørelsens fortale punkt 5 gjør det klart at Eurojust ikke skal dele all relevant informasjon med OLAF:

*“[Kollegiet] should take full account of the sensitive work carried out by Eurojust in the context of investigations and prosecutions. In this connection, OLAF should be denied access to documents, evidence, reports, notes, or information, in whatever form, which are held or created in the course of these activities[...].”<sup>39</sup>*

Dette har antagelig sammenheng med at OLAF ikke har de samme strenge regler om databehandling som Eurojust, og at OLAF kun driver med forberedende, eller administrative, etterforskninger. De skal altså ikke ha en rolle i kriminaletterforskning og påtale.

Rollefordelingen mellom Eurojust og OLAF har til tider vært problematisk.<sup>40</sup> I de første år var samarbeidet preget av konkurranse mellom de to organene. Kort tid etter Eurojusts etablering opprettet OLAF en ”Unit of Magistrates”, som har mange likhetstrekk med de nasjonale medlemmer i Eurojust. I noen tilfeller ville det vært naturlig at OLAF sender saker til Eurojust for videre koordinering. Saker som burde vært sendt til Eurojust etter avsluttet etterforskning i OLAF, ble sendt direkte til nasjonale myndigheter, i mange tilfeller ble ikke Eurojust engang informert. De sakene som ble sendt til Eurojust var ofte gamle saker som det var for sent å straffeforfølge.<sup>41</sup> Noe av grunnen til dette var visstnok at OLAF mente Eurojust var en erstatning for et forsterket OLAF, eller til og med en erstatning for en europeisk påtalemyndighet innen OLAFs ansvarsområde.<sup>42</sup>

Situasjonen bedret seg betraktelig i 2005, men det var fortsatt en del saker som ble sendt for sent til Eurojust. Det var også rom for forbedring på andre områder.<sup>43</sup> Samarbeidet forbedret seg i 2006 og 2007, men det hadde ennå ikke lyktes å få i stand en formell avtale om

---

<sup>37</sup> Bigo m.fl. (2007) side 23-24.

<sup>38</sup> College Decision on the Implementation of Regulation (EC) no 1073/1999 concerning investigations conducted by the European Anti-Fraud Office in accordance with article 38(4) of the Eurojust Decision.

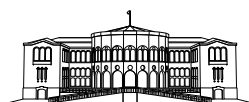
<sup>39</sup> Fortalen fra rådsavgjørelsen av 2002.

<sup>40</sup> Den følgende fremstilling bygger delvis på House Of Lords: Judicial Cooperation in the EU: The Role of Eurojust (2004) side 27-28.

<sup>41</sup> Eurojusts daværende Visepresident de Baynast til House of Lords Sub-committee E 19. mai 2004.

<sup>42</sup> Ibid.

<sup>43</sup> Eurojust Annual Report 2005 side 21 flg.





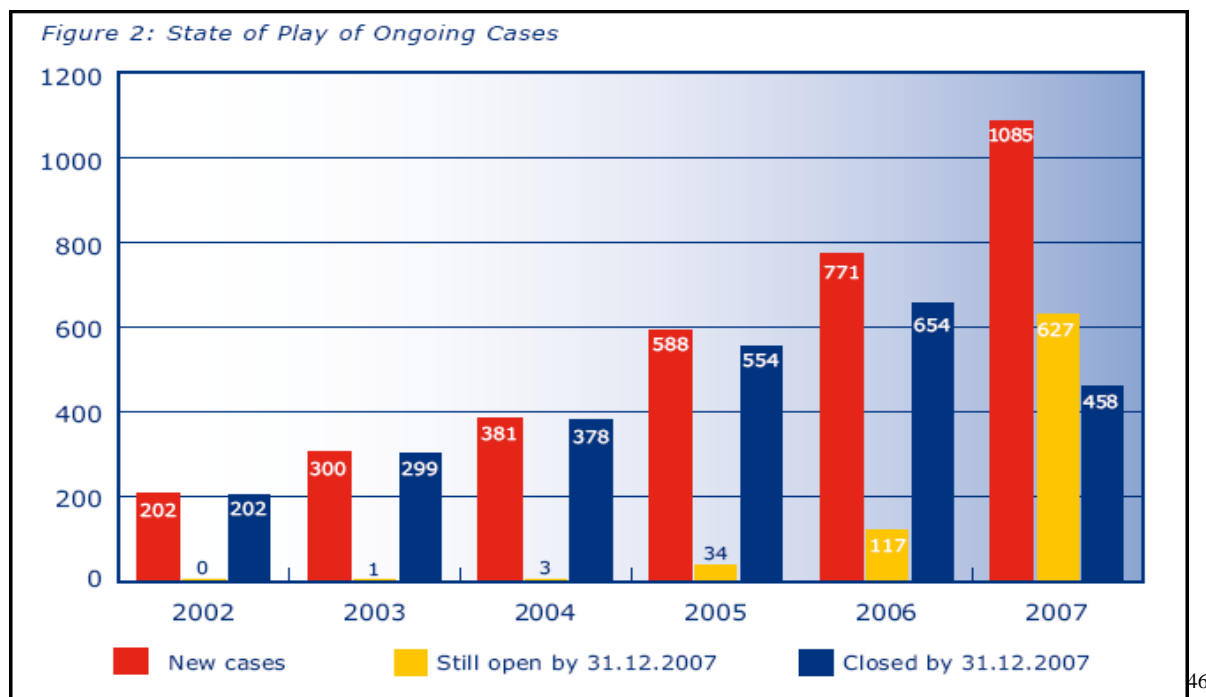
samarbeid.<sup>44</sup> De to organene har en samarbeidsavtale, og møtes nå med ujevne mellomrom. Et eget team ved Eurojust jobber opp mot OLAF, OLAF Team. Det har også kommet forslag om å involvere OLAF i JITer, men dette har hittil ikke skjedd.<sup>45</sup> Partene signerte høsten 2008 en praktisk avtale som legger opp til nærere samarbeid. Det gjenstår å se om avtalen vil føre til forbedringer.

Samarbeidet mellom Eurojust og OLAF er altså viktig, men har vist seg å være noe av det vanskeligste å få gjennomført. En formell avtale, der personvernsspørsmål, problemer rundt adgangen til å dele informasjon om operative saker, og problemstillinger knyttet til rollefordeling og løpende dialog, må avklares for å få til et fungerende samarbeid. Utviklingen de siste år har avhjulpet disse problemene, men ikke løst dem.

## 2.6 Avslutning – Eurojust i dag

Eurojust representerer en mellomstatlig modell som koordinator for tredje søyle, heller enn en overnasjonal påtalemyndighet. Eurojust kan ha en koordinerende rolle både i enkeltsaker og for tredje søyle i sin helhet. Grunnlaget er tanken om samarbeid og ”mutual recognition” heller enn harmonisering. Kompetanseområdet er svært vidt. Dette innebærer et potensial for Eurojust til å ha en viktig rolle innen hele tredje søyle. Det kan også bidra til andre organers effektivitet. Dette forutsetter imidlertid en større vilje til samarbeid innad i Europa.

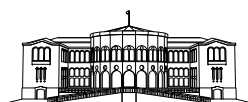
Figuren under viser at samarbeidet også er i sterk vekst – saksantallet har hatt en sterk økning hvert år, fra 202 saker i 2002 til 1085 i 2007:



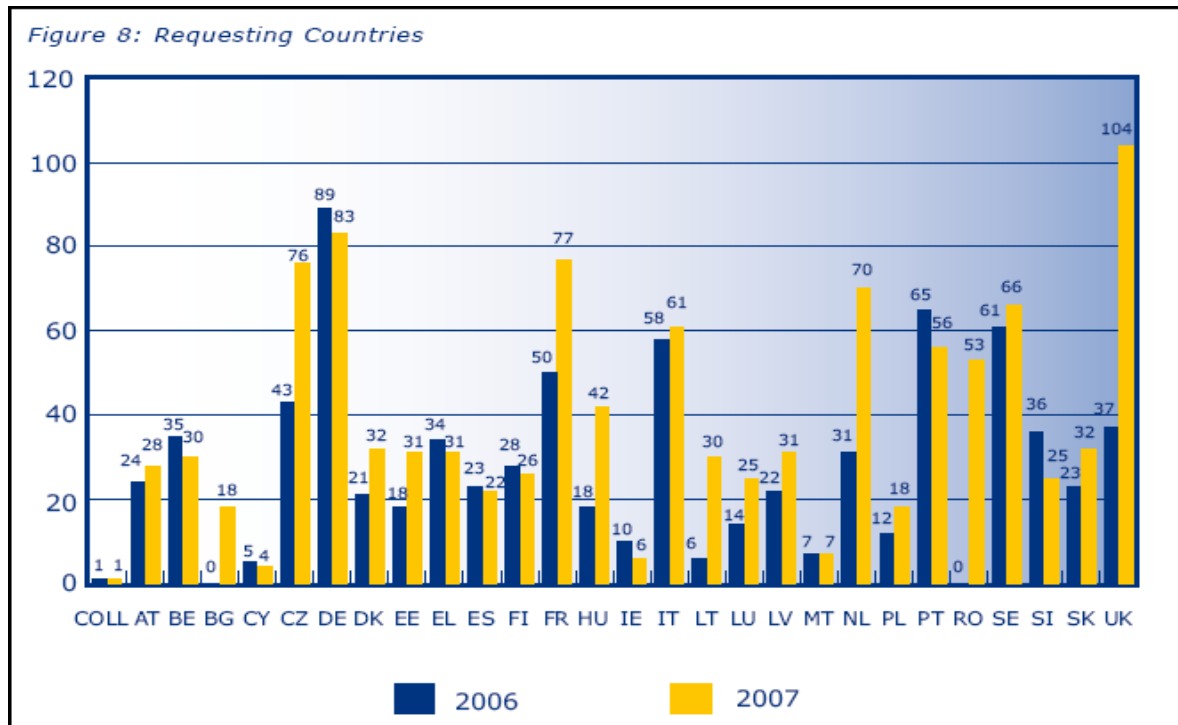
<sup>44</sup> Eurojusts årsrapporter 2006 og 2007

<sup>45</sup> Long (2009) side 41.

<sup>46</sup> Figur fra Eurojusts årsrapport 2007 side 14.



Det er imidlertid svært varierende hvor mye de forskjellige statene benytter seg av Eurojust. Slike problemer vil muligens få sin løsning med tiden ved at de ulike stater blir mer fortrolige med denne samarbeidsformen. Ifølge neste figur er det allerede tegn til at enkelte land i økende grad bruker Eurojust:



47

I større grad enn tidligere kan det sies at Eurojust gir medlemmene en viss europeisk myndighetsutøvelse. I det store og hele må det imidlertid sies at reell myndighet stammer fra de nasjonale medlemmenes nasjonale myndighet heller enn en samlet europeisk, til og med når Eurojust handler gjennom Kollegiet. Eurojust må dermed sies å bære preg av å være et mellomstatlig samarbeid heller enn et føderalt organ. Men utviklingen er neppe over.

### 3. NORSK DELTAKELSE I EUROJUST

#### 3.1 Grunnet for norsk deltakelse

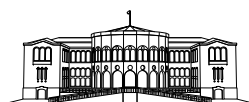
Norges formelle samarbeid med Eurojust er fortsatt i et tidlig stadium, og det er Eurojust i seg selv også. Selv om samarbeidet er i startfasen, har det allerede vist seg å ha stor praktisk betydning for Norge og Eurojust.

Fra norsk påtalemyndighets side blir samarbeidet beskrevet som viktig.<sup>48</sup> Fra Eurojusts side blir samarbeidet med Norge beskrevet som ”a powerful tool to enhance the effectiveness of Eurojust’s operational work”.<sup>49</sup> Norge er på dette området aktivt og opererer mer i tråd med

<sup>47</sup> Ibid side 19. Norge hadde i 2007 27 saker, og USA hadde 30 (opp fra 6), jf. side 9.

<sup>48</sup> Intervju med Kallerud/Sundet 12.12.08.

<sup>49</sup> Eurojust Annual Report 2007 side 52.



Eurojusts ønsker enn det enkelte EU-land gjør. Et eksempel på dette er å sende sambandsstatsadvokater som har beholdt sin nasjonale kompetanse og som ivaretar en høy grad av kontakt og instruksjonsmyndighet overfor sine nasjonale myndigheter. Disse skal også ha direkte adgang til diverse nasjonale registre, jf. samarbeidsavtalen artikkel 5.5. og 5.6. Eurojust må likevel sies å være forholdsvis ukjent i Norge, også blant jurister innen straffe- og straffeprosessrett. Etter hva jeg har kunnet finne ut, har Eurojust kun blitt nevnt i én dom (fra Halden Tingrett), som kilde for opplysninger om tidligere straffbare forhold i utlandet.<sup>50</sup>

Det er kun EU-land som kan bli fullverdige medlemmer i Eurojust. Et enstemmig Storting mente at Norges nære tilknytning til resten av samarbeidet i tredje søyle, og behovet for å styrke kampen mot organisert kriminalitet, nødvendiggjorde et samarbeid med Eurojust. Denne nære tilknytningen er spesiell for et land utenfor EU. Norge hadde før Schengen et nordisk samarbeid om passfrihet og annet. Dette samarbeidet ville bli umuliggjort dersom grensen til Norge ble en ytre Schengen-grense. I 1995 ble Schengen-samarbeidet innlemmet i EU ved Amsterdam-traktaten. Dette er på mange måter utgangspunktet for at Norge er med i såpass mye innen tredje søyle. Siden det er såpass mange forbindelseslinjer mellom Schengen og de andre EU-samarbeidene, var det nærliggende at Norge skulle delta også i de andre samarbeidene innen tredje søyle.<sup>51</sup> I tillegg er Norge et av de grunnleggende medlemmene av Europarådet, hvis konvensjoner har skapt grunnlaget for en rekke regler innen tredje søyle.

Prinsippet om gjensidig anerkjennelse av nasjonale avgjørelser fra andre EU-land, former basis for samarbeidet innen tredje søyle, men kan også være et hinder for Norge som tredjeland. Norge er ikke bundet av dette prinsippet, og har i begrenset grad gjennomført tiltak som skal gjøre prinsippet anvendelig. Fordi prinsippet gjør nasjonale systemer mer sårbare for feil i andre systemer, har enkelte EU-land en viss skepsis mot å inkludere tredjeland i samarbeid innen tredje søyle:

*”The negotiations to the EAW have shed light on a principal disadvantage that Norway faces: its status as third country from the perspective of the EU member states’ constitutions. The principle of mutual recognition makes national legal systems more vulnerable against deficiencies of the legal systems of cooperating countries. Therefore, some constitutions do not regard a third country with the same level of trust as they regard legal systems of other EU member states. This fact has hampered the EAW negotiations from Norwegian perspective. Against this background, also future negotiations on mutual recognition agreements might prove challenging for Norway.”<sup>52</sup>*

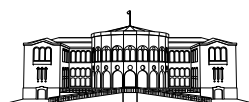
Det er dermed usikkert hvor mye samarbeid basert på gjensidig tillit, EU vil tillate med tredjeland som Norge.

---

<sup>50</sup>Halden Tingretts dom av 5. november 2007. Saken gjaldt en polsk manns innførsel av ca 11 kg kokain. Etter opplysninger fra Eurojust var mannen ikke registrert med tidligere straffesaker.

<sup>51</sup> Fortalen i samarbeidsavtalen med Eurojust fremhever at Norge er nært tilknyttet EUs samarbeid i tredje søyle ved vår deltagelse i Schengen-samarbeidet, se fortalens tiende avsnitt.

<sup>52</sup> Se Muth (op.cit.) side 19



### 3.2 Samarbeidsavtalen mellom Norge og Eurojust<sup>53</sup>

Samarbeidsavtalen er spesiell for Eurojust, da den var den første avtalen som ble inngått med et tredjeland. Avtalen hadde samarbeidet mellom Norge og Europol som modell, og skulle utformes på en slik måte at den kunne tjene som mal for fremtidige samarbeid.<sup>54</sup> Både den norske og engelske versjonen av avtalen er autoritative.

I St.prp. 58 (2004-2005) punkt 1.2. forutsetter regjeringen at den internasjonale utviklingen medfører et behov for forpliktende samarbeid, og et spørsmål blir da hvorvidt samarbeidsavtalen oppfyller dette. Avtalen er forholdsvis generelt utformet, og tillater en stor grad av *uforpliktende* samarbeid. I likhet med rådsavgjørelsen inneholder den en rekke personvernsbestemmelser. Disse *er* forpliktende.

Avtalen kan sies opp med 3 måneders varsel, se artikkel 19. Mer praktisk er endringsmuligheten i artikkel 20. Avtalen kan endres på ethvert tidspunkt etter reglene som gjelder for hver av partene. Endringsforhandlinger skal iverksettes dersom en av partene anmoder om det.

### 3.3 Behandlingen i Stortinget

Flere uttalelser i forbindelse med stortingsbehandlingen synes å forutsette at dette dreide seg om et rent informasjonssamarbeid. Det er riktig at dette er en sentral oppgave ved Eurojust. Likevel må det sies at koordineringen av grenseoverskridende saker er Eurojusts mest sentrale oppgave – en oppgave som tidligere ikke ble tilfredsstillende dekket. Informasjonssamarbeidet gjennom Eurojust bidrar i liten grad til ny informasjon for Norge, spesielt nå som det ser ut til at Norge skal delta i Prüm-samarbeidet. Det er mer treffende å beskrive det som en ny og mindre omstendelig kanal for slik informasjon, selv om Eurojust har adgang til å motta og sende informasjon som ikke er tilgjengelig ellers. Den mulige utviklingen av Eurojust til en reell påtalemyndighet var nevnt i forarbeidene, men ble ikke problematisert.

Samarbeidsavtalen synes å ha blitt forbigått i stillhet i den offentlige debatt, og var i liten grad gjenstand for debatt i Stortinget. Komiteen innstilte til godkjenning, tilsynelatende uten å ha vurdert nærmere hva samarbeidet ville innebære for Norge, og hvorvidt informasjonssamarbeidet innebar særlige problemstillinger for Norge som tredjeland. Debatten i Stortinget var kort, og det eneste som ble påpekt, var adgangen til å endre avtalen ved behov. Dette hadde sammenheng med utviklingen på dette området i Europa, der det ble lagt merke til at dette kunne gå mot et overnasjonalt organ. Samarbeidsavtalen ville da kreve endringer.<sup>55</sup> Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.<sup>56</sup> Det forholdet at Eurojust var såpass lite utviklet da Norge begynte samarbeidet, kan imidlertid få betydning for regjeringens plikt til å holde Stortinget informert om videre utvikling.

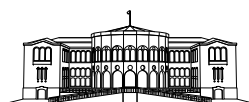
---

<sup>53</sup> Agreement between the Kingdom of Norway and Eurojust of 28 April 2005. Avtalen er tilgjengelig på [http://www.eurojust.europa.eu/official\\_documents/Agreements/050428%20EJ-Norway%20Agreement.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Agreements/050428%20EJ-Norway%20Agreement.pdf).

<sup>54</sup> Se f.eks. Eurojusts årsrapport 2004 side 50.

<sup>55</sup> For hele saksgangen i Stortinget, se <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=32143>.

<sup>56</sup> Selv partier som normalt er skeptiske til EU stemte for, og dette ble også kommentert i debatten. Antagelig har dette sammenheng med temaet, Eurojust er en styrkning av kampen mot organisert kriminalitet. Antagelig har det også sammenheng med at Eurojust var og er i en startfase, og det ble i liten grad problematisert hvordan den antatte utviklingen ville binde Norge.



### 3.4 Sambandsstatsadvokatens rolle

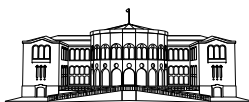
Norge er ikke et fullverdig medlem av Eurojust-samarbeidet. Forskjellen fra et fullverdig medlemskap er likevel ikke dramatisk. Samarbeidet med Eurojust skal være etter mønster av virksomheten i Eurojust, jf. artikkel 3 andre ledd. Særlig gjelder dette utveksling av informasjon, personvernsreglene er en ren henvisning til reglene i rådsavgjørelsen, jf. artikkel 15.

Forarbeidene til avtalen presiserer ikke hva dette innebærer for innholdet i sambandsstatsadvokatens oppgaver og kompetanse. Særlig kan det spørres om dette innebærer at kompetansen til den norske sambandsstatsadvokaten skal tolkes slik at den samsvarer med kompetansen til de nasjonale medlemmer. En slik tolkning kan neppe strekkes for langt, og andre løsninger kan i noen tilfeller følge direkte av samarbeidsavtalen. Selv om kompetansen til sambandsstatsadvokaten formelt er noe forskjellig, fungerer Norges utsending reelt på samme måte som de nasjonale medlemmer.

I det operative samarbeidet innad i Eurojust har ikke Norge formelt mange muligheter til å påvirke i det daglige arbeidet. Men midlene sambandsstatsadvokaten har til rådighet, minner mye om de som er tilgjengelige for de nasjonale representanter. I samarbeidsavtalen artikkel 3 tredje ledd heter det at kompetente myndigheter i Norge og Eurojust skal kunne foreslå nødvendige tiltak for hverandre for å realisere formålet med avtalen. Da det er forutsatt i artikkel 5 første ledd at samarbeidet skal skje gjennom sambandsstatsadvokaten, vil slike forslag bli fremlagt og mottatt av denne, på lik linje med oppgaven til de nasjonale medlemmer etter rådsavgjørelsens § 9. Dette stemmer også best med forutsetningen om lik samarbeidsform som er oppstilt i samarbeidsavtalen artikkel 3 andre ledd.

Både sambandsstatsadvokaten og de nasjonale medlemmer har mulighet til å komme med forslag til de enkelte stater. Spørsmålet blir om det er forskjeller i denne kompetansen. Samarbeidsavtalen med Norge bruker uttrykket ”recommend each other to consider taking necessary actions”, jf. artikkel 3 (3), men rådsavgjørelsen før endringene i 2008 brukte ”may ask the competent authorities to consider [...]”, jf. rådsavgjørelsen (2002) artikkel 6. Da samarbeidsavtalen ble inngått var nasjonale medlemmers innspill *uforpliktende forslag*. Nå er de nasjonale medlemmenes stilling styrket ved at de kan sende *begrunnede anmodninger* som må besvares, og manglende etterkommelse krever særskilt begrunnelse. Denne utvikling kan neppe innfortolkes i samarbeidsavtalens ordlyd. Sambandsstatsadvokatens ”europiske” kompetanse er dermed svakere enn de nasjonale medlemmers, selv om man ser bort ifra deres deltagelse i Kollegiet. Til gjengjeld er den norske representantens *nasjonale* kompetanse svært sterk. Denne kompetansen forblir uforandret ved statsadvokatens utsendelse til Haag. Selv kravet til hastekompetanse i den nye rådsavgjørelsen artikkel 9d vil utvilsomt allerede omfattes av sambandsstatsadvokatens kompetanse.

En annen forskjell kan ligge i hva de kan foreslå for statene. Dette er for de nasjonale medlemmer fastslått i rådsavgjørelsen artikkel 6. For sambandsstatsadvokaten er dette ikke presisert. Det kan derfor tenkes at forslagene fra Norge også kan gjelde andre saker enn de som er beskrevet i artikkel 6. Jeg mener imidlertid at dette ville ha liten praktisk betydning, i all hovedsak vil henvendelsene dreie seg om det samme som er dekket av rådsavgjørelsen artikkel



6. Spørsmålet synes ikke å ha vært behandlet i St.prp. 58 (2004-2005). Etter forutsetningen om lik samarbeidsform i samarbeidsavtalen artikkel 3, synes det for meg å være en lite nærliggende løsning å gi sambandsstatsadvokaten større spillerom enn de nasjonale medlemmer. Det kan være et naturlig utgangspunkt at sambandsstatsadvokatens rolle begrenses av de nasjonale medlemmers oppgaver og kompetanse, med mindre noe annet følger uttrykkelig av avtalen.

Den største forskjellen er at den norske sambandsstatsadvokaten ikke er en del av Kollegiet.<sup>57</sup> Etter rådsavgjørelsen artikkel 10 første ledd er det kun de nasjonale medlemmer som er del av kollegiet. Den manglende deltakelse i Kollegiet har betydning for Norges innflytelse i Eurojust-sakene som gjelder andre samarbeid. Norge vil ikke ta del i Kollegiets befatning med arrestordre og jurisdiksjonsproblematikk, eller vedtak om å sende opplysninger fra Eurojust videre til tredjeland som USA. Dette blir imidlertid avhjulpet ved at Norge må godkjenne sending av norske opplysninger til tredjeland. Norges begrensede formelle adgang til Kollegiet får i stor grad sin praktiske løsning ved at sambandsstatsadvokaten er deltakende på de fleste møter, også uten noen formell invitasjon. Stemmerett ved disse møtene har han imidlertid ikke.

Sambandsstatsadvokaten kan etter samarbeidsavtalen artikkel 8 (1) bli *invitert* til strategiske møter i Eurojust, enten av Kollegiet eller av nasjonale medlemmer. Videre kan sambandsstatsadvokaten etter artikkel 8 (2) ta initiativ til slike møter. Dersom Kollegiet behandler informasjon som vedgår Norge, eller personer under norsk jurisdiksjon, har sambandsstatsadvokaten eller norske styresmakter rett til å delta på møtene, jf. samarbeidsavtalen artikkel 16 femte ledd.

### 3.5 Praktisk betydning og erfaring fra påtalemyndigheten

Riksadvokaten hadde fra starten høye forventninger til samarbeidet med Eurojust. Det ble fremhevet at utsendingene til Eurojust hadde stor innflytelse i sine hjemland og praktiske kunnskaper om egen organisasjon. Dette sammen med daglig kontakt med hjemlandet var utgangspunktet for et verdifullt samarbeid.<sup>58</sup> Det ble forutsatt at Norge skulle delta på lik linje som de andre land, og at Norge skulle bidra og få samme utbytte som EU-landene.<sup>59</sup>

Erfaringene fra norsk påtalemyndighet har jevnt over vært positive, og samarbeidet er godt etablert.<sup>60</sup> Eurojust har bidratt vesentlig til rask gjennomføring av rettsanmodninger. Informasjonsinnhenting gjennom Eurojust skjer svært raskt.<sup>61</sup> Også anmodninger til andre stater enn i EU kan med fordel skje gjennom Eurojust, fordi de har samarbeid med en rekke tredjeland.<sup>62</sup> Riksadvokaten har fremhevet at det er viktig for påtalemyndigheten å ivareta et godt forhold til enheten, blant annet ved å sende ”gode” saker til Eurojust, altså saker som kan føre til oppdaging og oppklaring av lovbrudd i andre europeiske land.<sup>63</sup>

<sup>57</sup> Fremhevet i St.prp. 58 pkt 3.3. som en av de viktigste forskjeller med et fullverdig medlemskap i Eurojust.

<sup>58</sup> Kallerud (2005) side 277.

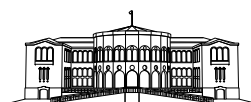
<sup>59</sup> Ibid.

<sup>60</sup> Kallerud (2008) side 216.

<sup>61</sup> Kallerud (2006) side 161.

<sup>62</sup> Kallerud (2008) side 216.

<sup>63</sup> Kallerud (2006) side 161.



Sambandsstatsadvokaten har ingen formell rett til å delta på alle møter i Kollegiet, men det er likevel vanlig at han deltar, også uten eksplisitt invitasjon. I praksis deltar sambandsstatsadvokaten altså på lik linje med de nasjonale medlemmer. Det mest praktiske fra et norsk ståsted er likevel koordineringsmøtene, som stort sett er forholdsvis uformelle og svært produktive.<sup>64</sup> Denne praktiske funksjonen er svært viktig for Norge, og tillater påtalemyndigheten å følge spor til utlandet på en effektiv måte, der de tidligere ikke fulgte slike spor på grunn av de praktiske vanskelighetene. Dette er kjernen i Eurojusts eksistensgrunnlag.

Eurojust spiller også en viktig rolle for Norge når det gjelder såkalte kontrollerte leveranser.<sup>65</sup> Kontrollerte leveranser er tilfeller der en tillater f.eks. narkotika å passere grenser for å kunne foreta større arrestasjoner enn bare kureren. Politiet i de ulike land holder øye med sendelsen og følger den gjennom hele Europa til Norge. Metoden krever rask godkjenning fra påtalemyndigheten i alle land varene passerer og fordrer store ressurser og avansert utstyr, men er til gjengjeld ofte svært vellykket. Koordinering av dette er ofte vanskelig. Eurojust bidrar til forenkling av dette ved at samtlige land allerede er samlet ved organet. Med Eurojusts hastekompetanse kan slikt samarbeid inngås i løpet av få timer.

Det finnes flere saker der Norge har bistått eller fått bistand av Eurojust, og mange av dem har endt med avdekking av til dels store saker. En av de aller største sakene er pågående, og gjelder barnepornografi og seksuell utnyttning av barn.<sup>66</sup> Den betegnes som en av Europas aller største overgrepssaker noensinne. Saken startet i Bergen, og har siden involvert Brasil, Italia, Romania og USA, og det er ventet at flere land vil bli involvert. Beslag av pornografisk materiale har blitt gjort, og innebærer over 1,3 millioner bilder. Til sammenligning har Interpols database over misbrukte barn 520 000 bilder. Flere arrestasjoner har blitt gjort i alle nevnte land. Saken illustrerer viktigheten av Eurojust som organ for samarbeid og koordinering. Slike saker, som før innebar mye arbeid for usikkert utfall, kan nå føre til etterforskningskritt og arrestasjoner i hele Europa innen få dager.

Den viktigste praktiske effekten av Eurojust er et fast samarbeid mellom høyerestående medlemmer av de europeiske påtalemyndigheter. Terskelen for internasjonalt samarbeid senkes betraktelig ved at en arbeider som kolleger med andre myndigheter, heller enn at man skal søke å få til avtaler med fremmede stater fra sak til sak. Selv om dette er en uformell virkning, kan den neppe overdrives.

### **3.6 Andre tilknytninger til det europeiske påtalesamarbeidet**

#### **3.6.1 Norge og Det europeiske rettslige nettverk**

Norge ble fast tilknyttet nettverket (EJN) i 2006/2007.<sup>67</sup> Samarbeidet bygger ikke på noen formalisert avtale. Nettverket brukes til bilaterale saker, særlig utforming og gjennomføring av

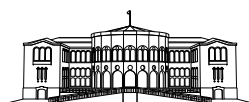
---

<sup>64</sup> Kallerud/Sundet 12.12.08.

<sup>65</sup> Se om dette RT. 1986 side 779 og NOU 2004: 6 side 90 pkt. 7.5.6.3, der det fremkommer at metoden er godkjent i visse tilfeller for norsk politi. Schengen-relevante regler om dette er på vei, i konvensjonen om mutual assistance artikkel 12.

<sup>66</sup> Det følgende er basert på artikkelen "Pedofile ble avslørt etter EU-samarbeid" fra Bergens Tidende 23.01.09.

<sup>67</sup> Kallerud (2007) side 212. Kallerud har de siste år skrevet artikler med informasjon fra Riksadvokaten, som gir innblikk i arbeidet i påtalemyndigheten og målene for samarbeidet med Eurojust. Riksadvokaten var tiltenkt en sentral rolle i samarbeidet, se f.eks. innlegg fra Lars Rise (KRF) i forbindelse med avtalens inngåelse, der han



rettsanmodninger til EU-land.<sup>68</sup> Etter særskilt avtale er også Norge med i informasjonssamarbeidet i EJN, som består av ulike web-baserte tjenester. Norge deltar også i samarbeidet gjennom nasjonale kontaktpunkter, og i årlige arbeidsmøter i nettverket. Til arbeidsmøtene er de såkalte National Correspondents (nasjonale kontaktpersoner) i EJN for hvert land invitert. Også representanter for Kommisjonen, Generalsekretariatet for Rådet og representanter for Eurojust deltar. Møtene var lenge forbeholdt nasjonale kontaktpersoner fra EU land. De siste to årene har også nasjonale kontaktpersoner fra Norge, Sveits, Island og Liechtenstein vært invitert.<sup>69</sup>

### 3.6.2 Norge og Det europeiske kontor for bedrageribekjempelse (OLAF)

OLAF (Office Européen de Lutte Anti-Fraude eller European Anti-Fraud Office) er EUs organ for bedrageribekjempelse, underlagt Kommisjonen. Norge har ingen formell avtale med OLAF, antagelig fordi organet i utgangspunktet kun befatter seg med EU-interne spørsmål. Det kan likevel spørres om det finnes en tilknytning til Norge gjennom EØS-midlene (OLAF er som nevnt ikke hjemlet i tredje søyle). EØS-samarbeidet innebærer at Norge overfører midler til EU, jf. EØS-avtalen artikkel 115-117 og artikkel 82. Dette dreier seg om flerfoldige milliarder.<sup>70</sup> Spørsmålet er om OLAF fører kontroll med at disse blir brukt på en lovlig måte.

Det kan skilles mellom OLAFs formelle kompetanse til å føre kontroll med EØS-midler, og praktiske hensyn som tilsier at organet må ha slik kompetanse for å kunne føre kontroll med midler fra EU. Spørsmålet synes ikke å ha blitt diskutert, men mye taler for at OLAF bør føre tilsyn med disse midlene. Midlene disponeres av EU, og det kan stilles spørsmål ved at de ikke er gjenstand for samme kontroll som midler som kommer fra EU-land. Dette gjelder uavhengig av Riksrevisjonens kontroll med slike midler.

Det finnes ingenting i OLAFs rettslige grunnlag som gir organet kompetanse til å føre kontroll med EØS-midler. I den grad disse holdes atskilt fra EU-midler, har OLAF neppe adgang til å føre kontroll. Men der de eventuelt blandes med EU-midler, ville det være naturlig at OLAF hadde kompetanse. Alternativet ville blitt at OLAF ikke hadde kompetanse til å føre kontroll med disse EU-midlene, noe som ville være en lite tilfredsstillende løsning.

Det finnes eksempler på forordninger som eksplisitt angir OLAFs rolle. Noen av disse er EØS-relevante, og Norge deltar her fullt ut med midler og kompetanse til organer innen EU. Et eksempel er byråer Norge deltar i gjennom EØS, og som OLAF skal føre kontroll med, bl.a. Det europeiske sjøsikkerhetsbyrå (EMSA)<sup>71</sup>, Det europeiske jernbanebyrå (ERA)<sup>72</sup> og Det

---

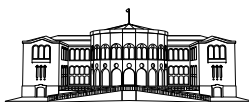
uttaler "Riksadvokaten vil stå sentralt i det løpende samarbeidet", referat fra debatt og votering 15. juni 2005, tilgjengelig på [www.stortinget.no](http://www.stortinget.no).

<sup>68</sup> Ibid.

<sup>69</sup> Korrespondanse med Kim Sundet februar 2009.

<sup>70</sup> Jf. EØS-midlene, årsrapport 2007-2008. Tilgjengelig på [www.regjeringen.no](http://www.regjeringen.no).

<sup>71</sup> Norsk oversettelse av forordningen og stortingsbehandlingen er tilgjengelig på <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=27840>. Det er verdt å merke seg at denne ble enstemmig vedtatt. Forholdet til OLAF synes ikke å vært gjenstand for diskusjon. Da denne ble innført hadde Norge ennå ikke begynt samarbeidet med Eurojust. Norge hadde altså ingen kanal for samarbeid med et organ som skulle kontrollere bruk av norske midler.





europæiske smittevernsbyrå<sup>73</sup>. Disse organene er gjennom forordningene de bygger på, eksplisitt gjenstand for kontroll fra OLAF.<sup>74</sup> Dette gjelder også midlene disse organene disponerer, som delvis er fra Norge. Det er også forutsatt at norske eksperter kan få ansettelse i disse byråene, noe som må bety at det er mulig at OLAF vil etterforske norske borgere.<sup>75</sup> OLAF har en rolle også i andre EØS-relevante spørsmål.<sup>76</sup>

Dermed er det, eller bør være, en tilknytning mellom Norge og OLAF. Det har ikke oppstått saker i OLAF der Norge er involvert, men det er altså en sjanse for at slike saker oppstår i fremtiden, da OLAF har en rolle i en rekke EØS-støttede EU-tiltak. Særlig der midlene fra EØS-land og EU-land blandes, ville det vært nærliggende at OLAF har full kompetanse, om ikke annet av rent praktiske grunner. På tross av at arbeidet i OLAF har vært gjenstand for kritikk, må det sies at det er liten grunn til at OLAF skulle fratas sin rolle når det gjelder EØS-midler som sendes ut i Europa. Midlene er utsatt for bedrageri uavhengig av om de er fra EØS eller EU, og behovet er dermed klart tilstede. En avklaring av OLAFs kompetanse ville dermed vært hensiktsmessig.

Norge har ingen formell avtale med OLAF. Norge har likevel en kanal for samarbeid med organet gjennom Eurojust. Dersom det skulle oppstå en situasjon der midler fra Norge eller norske borgere var gjenstand for etterforskning, vil OLAF ha muligheten til samarbeid med norske myndigheter gjennom kontakten i Eurojust.

### 3.7 Avslutning

Norges samarbeid med Eurojust er i startfasen. Likevel har det gitt utslag i konkrete resultater. Samarbeidsformen ligger nært opp til medlemsstatenes samarbeid med Eurojust. Forskjellene i europeisk kompetanse oppveies i noen grad av den sterke nasjonale kompetanse sambandsstatsadvokaten besitter. Samarbeidet skal være forpliktende, men partene kan kun komme med uforpliktende forslag til hverandre. Forpliktelser oppstilles stort sett for informasjonssamarbeidet. Det var, og er, et stort politisk flertall for samarbeidet. Dette henger sammen med prioriteringen av kamp mot økende kriminalitet.

Ved siden av Eurojust deltar Norge også i det rent praktiske samarbeidet i Det europeiske rettslige nettverk. En videre forbindelse kan tenkes gjennom Det europeiske byrå for bedrageribekjempelse. I 2007 ble 27 saker sendt til Eurojust fra Norge, 24 av dem var operative

---

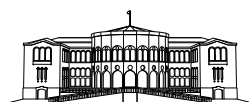
<sup>72</sup> Norsk oversettelse av forordningen og stortingsbehandlingen er tilgjengelig på <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=32987>. Igjen ble innstillingen enstemmig vedtatt, OLAF ser ikke ut til å ha vært tema under saken.

<sup>73</sup> Norsk oversettelse av forordningen og stortingsbehandlingen er tilgjengelig på <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=31818>. Enstemmig vedtatt, og OLAF var ikke diskutert.

<sup>74</sup> Det er påfallende mange av disse forskjellige byråene som eksplisitt skal samarbeide med OLAF, noe som bemerkes av Curtin s. 112 i Geradin, Muñoz og Petit (red) i Regulation through Agencies in the EU (2005). Det er derfor sannsynlig at også andre byråer Norge eller EØS bidrar til vil ha en tilknytning til OLAF.

<sup>75</sup> Se Innst.S. nr 21 (2003-2004): ”Det forventes også positive effekter for det norske maritime miljøet av at norske eksperter kan få ansettelse i EMSA.”

<sup>76</sup> Et søk på ”det europeiske kontor for bedrageribekjempelse” på Stortingets sider gir en viss oversikt over de forskjellige EØS-saker der OLAF er involvert: <http://sok.stortinget.no/?querytext=Det%20europeiske%20kontor%20for%20bedrageribekjempelse>.



saker.<sup>77</sup> Dette er sammenlignbart med flere EU-land, men det er potensial for større bruk av Eurojust. Dette er et ungt samarbeid med et ungt organ. Mye avhenger av utviklingen i EU og viljen i Norge til å delta i denne utviklingen.

## 4. INFORMASJONSUTVEKSLING OG PERSONVERN VED EUROJUST

### 4.1 Innledning

Informasjonsutveksling er et felt der det skjedde stor utvikling etter 11. september 2001. Dette har ført til en mer koordinert satsing med hjemmel i EUs tredje søyle. Informasjonsflyten er et sentralt aspekt ved EUs justissamarbeid, og praktisk talt alle tiltak har tilsnitt av å være informasjonssamarbeid. Eksempler er Eurojust, Europol, arrestordren, bekjempelse av terror, Schengen, Prüm, konvensjonene om gjensidig samarbeid og annet. Denne satsingen har også vært gjenstand for kritikk: "The events of that day [11. september] provided a further impetus, and perhaps more importantly, produced a level of popular support, for measures which might otherwise have been met with resistance as undermining individual liberties."<sup>78</sup> Eurojust har potensial til å få en overordnet koordinerende rolle også innenfor informasjonssamarbeidet i EU. Fortalen i rådsavgjørelsen av 2008 fremhever styrking av informasjonssamarbeidet. Eurojust har også som mål å øke flyten av informasjon.<sup>79</sup>

Eurojust har vid tilgang til og behov for informasjon. Organet utveksler informasjon til sine medlemmer og samarbeidspartnere.

*"[...] Eurojusts [...] national members require access to significant amounts of information, often of a personal nature relating to suspects, witnesses and victims".<sup>80</sup>*

I tillegg til Eurojusts tilgang til andre registre, har organet også sitt eget.<sup>81</sup> Eurojust har i utgangspunktet ingen selvstendig rolle i etterretning eller etterforskning. Informasjon kan oppbevares ved Eurojust, men dette er informasjon som kommer fra andre kilder. Disse inkluderer Schengen Information System (SIS (II)), nasjonale registre og informasjon vedrørende terroraktivitet og visse andre ting, som informasjon angående europeiske arrestordre. De mottar også noe informasjon fra andre samarbeid i EU, nemlig EJN, Europol og OLAF. Endelig har organet adgang til å motta informasjon fra tredjeparter som USA og Norge.

EUs system for informasjonsutveksling er fragmentarisk. Eurojust har også krav på informasjon som ikke følger av rådsavgjørelsen. Et eksempel er informasjon om terrorvirksomhet. En rådsavgjørelse fra 2005 fastslår at landene plikter å sende informasjon om rettsforfølgning og domfellelser i terrorsaker til Eurojust, se artikkel 2 (2).<sup>82</sup> Denne informasjonen inkluderer persondata, informasjon om de straffbare handlinger og mulige forbindelser til andre saker, se artikkel 2 (5).

<sup>77</sup> Eurojusts årsrapport 2007 side 52.

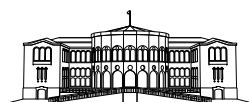
<sup>78</sup> Rosemary Jay: Data Protection Law and Practice, (2007) side 714. Jay er en av Englands fremste eksperter på personvern, og nevnte verk er et av hovedverkene på området.

<sup>79</sup> Se årsrapport 2007 side 65.

<sup>80</sup> Se JSBs årsrapport 2003 side 4. Tilgjengelig på [http://www.eurojust.europa.eu/press\\_annual\\_jsb.htm](http://www.eurojust.europa.eu/press_annual_jsb.htm).

<sup>81</sup> Se rådsavgjørelsen artikkel 14 flg.

<sup>82</sup> Council Decision 2005/671/JHA of 20 September 2005 on the exchange of information and cooperation concerning terrorist offences.



Jeg vil i det følgende forklare grunnlaget for Eurojusts informasjonssamarbeid. Drøftelsen vil være delt inn i Eurojusts bruk av informasjon og begrensningene i bruken, deretter drøftes individenes rettigheter etter Eurojusts regler om personvern. I den første delen vil Eurojust og Norges adgang til å behandle, lagre, og videresende opplysninger til tredjeparter og den etterfølgende kontrollen med sendte opplysninger drøftes. I andre del vil reglene om innsyn, retting og sletting av opplysninger være sentrale. Endelig vil jeg se på partsinnsyn ved Eurojust og den offentlige adgangen til innsyn i Eurojusts dokumenter.

## 4.2 Grunnlaget for Eurojusts bruk av personopplysninger

Eurojusts system for informasjonsutveksling og personvern bygger på et sett av ulike regler. De viktigste er reglene i rådsavgjørelsen, Eurojusts Rules of Procedure (databehandlingsprosedyrene), samt en personvernkonvensjon fra Europarådet.<sup>83</sup> Det er mange fellestrekk mellom Eurojusts system og andre systemer i EU, men også forskjeller. Eurojust kan få informasjon fra en rekke kilder, men det finnes begrensninger på hva slags informasjon de kan behandle, samt når de kan lagre slik informasjon.<sup>84</sup> Grunnhjemmelen for å behandle slike opplysninger er artikkel 14 i rådsavgjørelsen:

### *Article 14*

#### ***Processing of personal data***

- 1. Insofar as it is necessary to achieve its objectives, Eurojust may, within the framework of its competence and in order to carry out its tasks, process personal data, by automated means or in structured manual files.*
- 2. Eurojust shall take the necessary measures to guarantee a level of protection for personal data at least equivalent to that resulting from the application of the principles of the Council of Europe Convention of 28 January 1981 and subsequent amendments thereto where they are in force in the Member States.*<sup>85</sup>
- 3. Personal data processed by Eurojust shall be adequate, relevant and not excessive in relation to the purpose of the processing, and, taking into account the information provided by the competent authorities of the Member States or other partners in accordance with Articles 13, 26, and 26a accurate and up-to-date. Personal data processed by Eurojust shall be processed fairly and lawfully.*<sup>86</sup>

Rådsavgjørelsen henviser til Europarådets konvensjon 108. Formuleringen som brukes i mange av fortalene til EU-samarbeid, er at de skal være ”underlagt” denne konvensjonen. EU er imidlertid ikke underlagt noe fra Europarådet, og det er dermed usikkert hva som kan utledes av slike formuleringer. Medlemslandene som har ratifisert konvensjonen er direkte bundet av den,

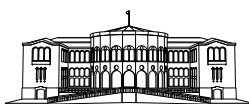
---

<sup>83</sup> En ny rammeavgjørelse om personvern er i emning for hele EU, se [http://ec.europa.eu/justice\\_home/news/intro/doc/com\\_2005\\_475\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice_home/news/intro/doc/com_2005_475_en.pdf). Etter artikkel 3 (2) skal denne imidlertid ikke gjelde for Eurojust.

<sup>84</sup> Eurojust har ikke like vid adgang på informasjon som f.eks. Europol og OLAF, se Bigo m.fl. (2007) side 36.

<sup>85</sup> Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data ETS nr 108 (heretter konvensjon 108). Norge var en av signatarene i 1981, og ratifiserte konvensjonen i 1984. Den trådte i kraft for Norge i 1985.

<sup>86</sup> Bestemmelsen ble endret i 2008.



men EU og EUs organer er ikke det. Det er derfor neppe mulig direkte å påberope seg brudd på konvensjonene for EUs ulike tilsynsorganer. Eurojusts formulering i artikkel 14 om at en skal sikre *minst et tilsvarende nivå* er derfor mer presis, men det er også usikkert hvor mye som kan legges i den, eller om de må rette seg etter noen særskilt tolkning av innholdet i konvensjonen. Bestemmelsen bruker uttrykket å sikre et nivå som følger av *anvendelsen av prinsippene* i konvensjonen, og det oppstår da spørsmål om hva som ligger i dette. Er det bestemmelsene eller bare prinsippene de gir uttrykk for som gjelder? I det hele tatt er forholdet mellom informasjonssamarbeidet og denne konvensjonen uklart. Formuleringen er også brukt i Eurojusts fortale punkt 9.

I likhet med normalen i EU har Eurojust etter artikkel 23 opprettet et felles tilsynsorgan (Joint Supervisory Body) som skal påse at personvernreglene i artikkel 14 til 22 overholdes. Eurojust har med andre ord et indre system for kontroll. Organet er ikke gjenstand for kontroll fra noen utenfor organet, som f.eks. European Data Protection Supervisor (EDPS), men har til gjengjeld sin egen Data Protection Officer (DPO).<sup>87</sup> Dette personvernsombudet har vid adgang til å kontrollere bruken av opplysninger ved Eurojust, og spiller en viktig rolle som løpende kontrollør av Eurojusts virksomhet på dette området.

Eurojusts Kollegium har fastlagt databehandlingsprosedyrer. Disse er forholdsvis detaljerte, og går relativt langt i å sikre et høyt beskyttelsesnivå. De er i stor grad basert på personvernordningene i EU heller enn konvensjon 108.<sup>88</sup> I noen tilfeller går Eurojusts regler lengre enn det som følger av selv disse. Eurojust sitter da igjen med et nivå av beskyttelse som er strengere enn det som kreves av Europarådet, og faktisk strengere enn det som følger internt i EU. Likevel skal Eurojust underlig nok ved utveksling av informasjon sørge for at nivået på informasjonen minst tilsvarer det som følger av konvensjonen, et nivå som er underlegent nivået i Eurojust.<sup>89</sup>

Eurojust er en forholdsvis ny aktør innen informasjonssamarbeidet i EU, men har vist vilje til å bygge ut sin adgang og betydning på feltet.<sup>90</sup> Det gjenstår imidlertid å se om organet får en overordnet koordinerende rolle også på dette området.

### 4.3 Informasjonsutveksling

#### 4.3.1 Adgangen til å behandle opplysninger ved Eurojust

Etter artikkel 15 første ledd kan det bare behandles<sup>91</sup> opplysninger om personer som er under etterforskning eller utsatt for rettsforfølgning etter nasjonale regler. Saken må gjelde de forbrytelsene som faller inn under Eurojusts kompetanse. Eurojust har etter litra (a) til (n) en vid adgang til å lagre opplysninger som kan identifisere personer, alt fra navn til informasjon

---

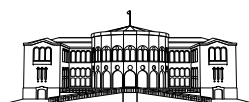
<sup>87</sup> EDPS: se Regulation 2001/45.

<sup>88</sup> Direktiv 95/46 samt 2002/58

<sup>89</sup> Se Jay (2007) side 749-750.

<sup>90</sup> Bigo m.fl. side 93-94. Eurojust har også vært lansert som en mulig sentral for et eventuelt europeisk strafferegister (ECR), se House of Lords Eurojust-rapport side 36-38.

<sup>91</sup> Uttrykket som brukes er ”process”. Dette begrepet er brukt i alle EU-regler om personvern, og tolkes til å bety ”not just ”technical” processing but also the collection, recording, consultation, and destruction of personal data”, jf. Korff: Data Protection Laws in the European Union (2005) side 13.



som er lagret i henhold til datalagringsdirektivet.<sup>92</sup> De kan nå også behandle DNA-profiler, fingeravtrykk og bilder, jf litra (m). Opplysninger om de straffbare handlinger og informasjon om etterforskningen i det enkelte land, kan også behandles, jf litra (i). Etter andre ledd kan Eurojust også behandle en del opplysninger om vitner og fornærmede, men denne adgangen gjelder mer grunnleggende opplysninger som kjønn, navn og bosted, i tillegg til informasjon om krenkelsene. Etter tredje ledd har Eurojust mulighet også til å behandle andre opplysninger enn de nevnte i ekstraordinære tilfeller. Personvernsombudet skal da varsles, og dersom dette gjelder info om vitner eller ofre, skal avgjørelsen tas av minst to nasjonale medlemmer.

Opplysninger av mer privat eller sensitiv karakter, som religion, livssyn, etnisk tilhørighet og opplysninger om seksuelle aktiviteter, kan bare behandles dersom det er nødvendig av hensyn til nasjonal etterforskning og koordineringen ved Eurojust, jf. fjerde ledd. Igjen skal DPO informeres. Dersom opplysningene gjelder vitner eller ofre, skal Kollegiet ta avgjørelsen. Slike opplysninger kan ikke lagres ved Eurojust. Felles for disse bestemmelsene er at de overlater en stor grad av skjønn til de nasjonale medlemmer. Kollegiet involveres nesten kun der det er snakk om vitner.

#### 4.3.2 Lagring av opplysninger ved Eurojust: Case Management System

Lagring av opplysninger ved Eurojust er behandlet i artikkel 16.<sup>93</sup> Eurojust skal etablere et Case Management System (CMS), som er et system som skal bestå av midlertidige arbeidsfiler og et register med personopplysninger og andre data.

Andre ledd fastslår at CMS har tre formål. Det skal:

- lette Eurojusts arbeid
- bedre informasjonsflyten ved pågående etterforskning og rettsforfølging
- lette arbeidet med å overvåke at bruken av opplysninger skjer på en lovlig måte i samsvar med rådsavgjørelsens bestemmelser

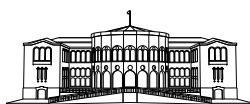
Systemet skal etter tredje ledd kunne tilknyttes den sikre kommunikasjonen i Det europeiske rettslige nettverk.

Fjerde ledd fastslår at registeret kan inneholde alle opplysninger omtalt i artikkel 15, med unntak av første ledd litra (j) og (n), som gjelder henholdsvis mulige saksforbindelser til utlandet og DNA-profiler, fotografier og fingeravtrykk. Femte ledd gjelder midlertidige arbeidsfiler knyttet til enkeltsaker, og fastslår at de nasjonale medlemmene har adgang til å åpne slike mapper. De skal gjøre det for informasjon som er overført med hjemmel i rådsavgjørelsen, jf artikkel 16a andre ledd. DPO skal informeres når dette skjer, og ha tilgang til dem. Det nasjonale medlemmet som har åpnet en slik fil kan gi andre ved Eurojust tilgang til den, jf. artikkel 16a andre ledd. Informasjon fra disse midlertidige filer kan lagres i registeret

---

<sup>92</sup> Se Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks article 2(2)(a). Dette punktet er nytt siden 2008.

<sup>93</sup> Rådsavgjørelsen av 2008 innførte store endringer her, noe som illustrerer ønsket om å styrke informasjonssamarbeidet.



dersom det nasjonale medlemmet ønsker det, jf. tredje ledd. Sjette ledd fastsetter uttrykkelig at Eurojust ikke kan etablere andre automatiserte registre for personopplysninger enn CMS.

Det er etter artikkel 16b forutsatt en viss nasjonal tilgang til CMS. Hovedreglene er at alle nasjonale representanter har adgang til registeret, med mindre noe annet er spesifisert av lagrende medlem. Nasjonale representanter har tilgang til de midlertidige saksfiler som deres nasjonale medlem har opprettet eller fått adgang til før, med mindre lagrende medlem har tatt forbehold om dette.

De nasjonale medlemmene har således en høy grad av kontroll på informasjonen de har tilført systemet.<sup>94</sup> Denne nasjonale kontrollen er symptomatisk for tredje søyle, der mye av samarbeidet fortsatt har en mellomstatlig form. Den nye rådsavgjørelsen går imidlertid et skritt mot økende enhet og samarbeid. Tiden vil vise om denne utviklingen vil fortsette, men mye tyder på det.

### 4.3.3 Prinsippene for Eurojusts behandling av opplysninger

Eurojusts utførlige regler om informasjonsutveksling og personvern er supplert av nesten like utførlige databehandlingsprosedyrer utformet av Kollegiet i samarbeid med Det felles tilsynsorgan(JSB) og Personvernsombudet(DPO).<sup>95</sup> Grunnleggende prinsipper er nedfelt i artikkel 4-18.

Artikkel 4 fastslår at behandlingen skal skje i samsvar med menneskerettighetene og andre grunnleggende friheter, uavhengig av nasjonalitet eller bosted. Etter artikkel 5 første og andre ledd skal behandlingen skje rettferdig og på lovlig måte. Eurojust skal kun behandle data som er nødvendig, tilstrekkelig, relevant og ikke overdreven for formålet til innhenting og behandling.

Datakvalitet blir fremhevet som et viktig mål. Eurojust skal etter artikkel 6 sørge for at data er korrekt og oppdatert. Det skal tas "every reasonable step" for å rette eller slette ukorrekte og utdaterte data. Vektleggingen av formålsbestemt bruk av informasjon er svært viktig, og den aktive kontrollen med dette er ment å forhindre en unødige oppbygning av sentralt lagrede data.

### 4.3.4 Eurojusts plikt til å rette eller slette opplysninger

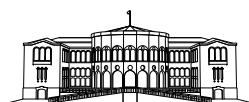
Eurojusts plikt til retting og sletting følger av rådsavgjørelsen artikkel 20 tredje til femte ledd. Hvis det viser seg at data hos Eurojust er feilaktige, ufullstendige eller strider mot rådsavgjørelsen, skal Eurojust rette eller slette dem, jf. fjerde ledd.

Etter tredje ledd følger det at nasjonale myndigheter og medlemmer kan kreve retting eller sletting av opplysninger *som de selv* har oversendt til Eurojust. Dette gir i utgangspunktet de enkelte statene god kontroll med opplysningene som sendes ut.

<sup>94</sup> Denne kontrollen skal utføres i samråd med myndighetene i hjemlandet, se artikkel 16b tredje ledd.

<sup>95</sup> Disse er tilgjengelige på Eurojusts hjemmesider,

[http://www.eurojust.europa.eu/official\\_documents/eju\\_dp\\_rules.htm](http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/eju_dp_rules.htm). Det er uklart om disse må gjennomgå mer enn tekniske forandringer etter rådsavgjørelsen i 2008.



Alle leverandører og adressater for slik informasjon skal informeres om retting eller sletting, jf. femte ledd. Disse skal rette, blokkere eller slette opplysningene *etter reglene som gjelder dem*. Dette betyr at det ikke er noen garanti for at slike opplysninger faktisk blir slettet, men sikrer i det minste at alle blir informert.

#### 4.3.5 Tidsbegrensninger for lagringen

Rådsavgjørelsen artikkel 21 oppstiller tidsbegrensninger for Eurojusts behandling og lagring av opplysninger. Grunnleggende for reglene i Eurojust (og den norske samarbeidsavtalen) er at opplysninger ikke skal beholdes sentralt når det ikke lenger er behov for det. Dette må bedømmes etter det formålet opplysningene skulle tjene ved oversendelsen, jf. artikkel 21 første ledd og samarbeidsavtalen artikkel 9(1).

Opplysninger lagret ved Eurojust kan etter andre ledd ikke beholdes dersom en av følgende omstendigheter har inntruffet:

- foreldelsesfristen har gått ut i *alle* involverte medlemsland
- tre år etter den siste judicielle avgjørelse i involverte medlemsland ble endelig avgjort.<sup>96</sup>
- Eurojust og involverte medlemsstater er enige om at behovet ikke lenger er tilstede, med mindre Eurojust plikter å ha opplysningene av andre grunner

Tredje ledd inneholder regler om kontroll med opplysningene. Det skal blant annet foretas en gjennomgang minst hvert tredje år. Etter fjerde ledd følger det at når en av fristene har gått ut, skal opplysningene sendes tilbake til myndigheten som sendte dem, og kopier skal slettes.

#### 4.3.6 Eurojusts informasjonsutveksling med tredjeparter

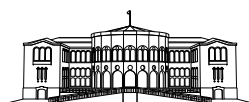
Eurojusts informasjonsutveksling med tredjeparter er regulert i rådsavgjørelsen artikkel 27.<sup>97</sup> Det er forutsatt at Eurojust skal kunne utveksle informasjon med bestemte partnere innad i EU. Dette gjelder Europol, OLAF, Frontex, Rådet og EJM, jf. artikkel 26.

Etter artikkel 27 er det også forutsatt at Eurojust skal kunne utveksle informasjon med tredjepartene omtalt i den nye artikkel 26a. Dette inkluderer tredjeland, internasjonale organisasjoner og deres underorganer, andre mellomstatlige organer og Interpol. Informasjon kan utveksles med disse dersom de er underlagt eller sikrer et tilsvarende personvern som det som følger Europarådskonvensjonen av 1981, jf. artikkel 26a tredje ledd. Eurojust har et nivå av personvern som overgår denne konvensjonen, og denne formuleringen innebærer dermed at en godtar et lavere nivå på beskyttelsen til partnere som mottar informasjon fra Eurojust, enn

---

<sup>96</sup> Formuleringen er interessant, da den er langt mer presis enn en rekke andre EU-bestemmelser om personvern. Et viktig punkt blant de normale EU-regler er at visse omstendigheter, som endelig frifinnelse, alltid skal lede til sletting eller retting av data. Dette reiser spørsmål. Bruken av uttrykket endelig frifinnelse kan bety at sletting ikke kreves med mindre en domstol uttrykkelig frifinner vedkommende. Dersom saken blir henlagt grunnet bevisets stilling eller lignende, vil det da oppstå en plikt til sletting? Eurojusts formulering er såpass vidt formulert at enhver endelig avgjørelse bør lede til en slik plikt, også for f.eks. henleggelse og påtaleunntakelser.

<sup>97</sup> Rådsavgjørelsen av 2008 innfører store endringer på dette området.



det som gis innad i Eurojust. Avtalen med Norge fastslår imidlertid at Norges behandling skal tilsvare det som følger av rådsavgjørelsen og andre relevante avtaler.<sup>98</sup>

Før Eurojust kan overføre informasjon til tredjepartene beskrevet i artikkel 26a, må landet som har levert opplysningene samtykke. Dette gjelder ikke for samarbeidene nevnt i artikkel 26. Etter den nye formuleringen i rådsavgjørelsen gjelder dette med andre ord ikke lenger for EU-organer som Europol og OLAF. Eurojust skal føre et register over alle opplysninger sendt ut til partnere etter artikkel 26 og 26a og formålet for oversendelsen. *Eurojust* skal ha det rettslige ansvaret for slik oversendelse, og mottakeren må erklære at dataene bare blir brukt til oppgitt formål.<sup>99</sup>

Det er forutsatt at opplysninger som sendes til Eurojust ikke nødvendigvis forblir innen Eurojust, eller til og med EU. Eurojust har en samarbeidsavtale med USA, og denne er noe ulik de andre avtalene Eurojust har utad.<sup>100</sup> I Eurojust og Norge skal rettelser foretas når partene gjøres oppmerksomme på feil, jf. samarbeidsavtalen artikkel 16. Etter USA-avtalen artikkel 16 andre ledd skal man ikke sikre at det ikke står feil opplysninger. I stedet skal man "take all appropriate measures to safeguard erroneous reliance on such information". Slike tiltak kan, men trenger ikke, innebære retting eller sletting av opplysningene. Dette gjelder ikke bare opplysninger som går fra Eurojust til USA, men også motsatt. Dette innebærer at Eurojust kan sitte på informasjon som kan vise seg å være feilaktig. I verste fall kan man tenke seg at personer som har blitt sjekket ut av f.eks. en terrorsak, fortsatt står oppført som mistenkte i amerikanske registre, med alt det vil innebære. Det er påfallende at man her har valgt en annen løsning enn det som følger av reglene innad i Eurojust og *samtlig*e andre samarbeidsavtaler med tredjeland.

USA og Eurojust skal informere hverandre om mulige feil, men kun når det foreligger "significant doubt".<sup>101</sup> Informering skal skje "where feasible". Hva som ligger i disse romslige formuleringene er uklart. Det betyr neppe en fysisk umulighet, men vil antagelig innebære at slik informering ikke skjer der en ikke ønsker å dele sensitiv informasjon, noe som igjen vil påvirke hvor mye en kan stole på informasjonen som er tilgjengelig. Det skal nevnes at rådsavgjørelsen artikkel 14 tredje ledd fastslår at informasjon behandlet av Eurojust, også den som er mottatt av medlemsland eller andre partnere, skal være "accurate and up-to-date". Avtalen med USA er på dette punkt likevel ikke like betryggende som de avtaler Eurojust har inngått med Norge og Island. Siden dette strider med de vanlige reglene som gjelder både i Eurojust, Norge og i forholdet mellom disse, kan det spørres om avtalen faktisk inneholder passende foranstaltninger (appropriate safeguards). En annen kritikk av denne avtalen har blitt reist av Eurojusts felles tilsynsorgan (JSB), og angår bruken av opplysningene som er sendt.

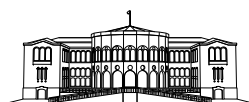
---

<sup>98</sup> Spørsmålet oppstår om Norge har bundet seg til reglene i rådsavgjørelsen slik den framsto ved avtaletidspunktet eller slik den til er hver tid er formulert.

<sup>99</sup> Muligheten for å holde Eurojust ansvarlig ved domstol er svært begrensede, om ikke totalt avskåret.

<sup>100</sup> Agreement between Eurojust and the United States of America. Tilgjengelig på Eurojusts hjemmesider. En av grunnene til at informasjonsutveksling til USA er noe kontroversielt er at USA ikke opererer med en helhetlig løsning på problemene, men har en rekke sektorregler om personvern alt ettersom hvilket organ som behandler opplysningene, og om det er på føderalt eller delstatsnivå. Se mer om dette (særlig i forhold til informasjonsutveksling i første søyle) i Korff (2005) side 248 flg. Avtalen nevner heller ikke sikring av et nivå som tilsvarer konvensjon 108. Avtalen med USA er i det hele tatt en kuriositet som ikke er lik "malen" som avtalen med Norge skulle fastsette, jf. Eurojust Annual Report 2003 side 41.

<sup>101</sup> Ibid tredje ledd.





Etter artikkel 10d kan opplysningene brukes til ethvert formål dersom opplysningene på en eller annen måte har blitt offentliggjort. JSB kritiserte at denne frie bruken skulle gjelde også om publiseringen hadde skjedd ulovlig.<sup>102</sup>

#### **4.3.7 Opplysninger som sendes ut av Norge: adgang og kontroll**

*”Informasjonsutvekslinga mellom Noreg og Eurojust vil kunne omfatte sensitivt materiale. Informasjon frå Noreg vil bli registrert i ein database og vil kunne vidareformidlast til andre kompetente styresmakter i medlemslanda.”<sup>103</sup>*

Adgangen til å utveksle informasjon mellom Norge og Eurojust er regulert i samarbeidsavtalen artikkel 9. Etter første ledd kan det utveksles informasjon som er nødvendig, relevant og ikke overdreven i henhold til avtalens formål.

Norge synes som utgangspunkt å ha forholdsvis god kontroll med opplysninger som sendes ut av landet. Etter samarbeidsavtalen artikkel 10 skal Norge senest ved oversendelse av opplysninger til Eurojust, opplyse om formål ved opplysningene og eventuelle begrensninger i bruken. Norge kan altså ilegge restriksjoner av ulike slag ved overføring til Eurojust.<sup>104</sup> Dersom Eurojust ønsker å sende opplysningene videre, kreves det samtykke fra Norge og at opplysningene er ilagt ”the appropriate safeguards”, jf. artikkel 10 annet ledd.<sup>105</sup>

I likhet med reglene i Europol-avtalen skal Eurojust varsle alle de som har sendt eller mottatt feilaktig informasjon. Dette innebærer at Norge får økt kontroll med at utvekslede opplysninger stemmer.

Sentralt for tanken om kontroll over opplysninger som sendes ut av landet, er at man har adgang til retting og sletting av opplysninger, at informasjonen holdes oppdatert og at informasjonen kun brukes til det formål den ble innhentet for. Bestemmelsene i samarbeidsavtalen er vidt formulert. Adgangen til å utveksle opplysninger begrenses av rådsavgjørelsens regler om Eurojusts adgang til å behandle, lagre og sende opplysninger.

### **4.4 Personvernsreglene<sup>106</sup>**

#### **4.4.1 Retten til innsyn i lagrede opplysninger**

Den norske samarbeidsavtalen artikkel 15 fastslår at datasubjektene skal ha samme rett til innsyn, blokkering, retting og sletting som følger av reglene i rådsavgjørelsen. Det følgende gjelder dermed også for Norges samarbeid.

---

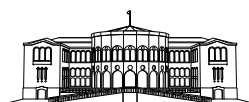
<sup>102</sup> JSBs årsrapport 2006 side 7.

<sup>103</sup> St.prp. 58 (2004-2005) side 7.

<sup>104</sup> Artikkel 10 første ledd. Denne regelen ble innført etter råd fra Datatilsynet, i tidligere utkast gjaldt dette kun for opplysninger som Eurojust sendte til Norge, ikke omvendt, jf. brev fra Datatilsynet til UD datert 05.05.04. og 11.06.04.

<sup>105</sup> Uttrykket som brukes er “third State or body”. Dette må relatere seg til den gamle artikkel 27 som ikke skilte mellom tredjeparter i og utenfor EU.

<sup>106</sup> For mer om personvern i EU, se Jay (2007), Korff (2005) samt Carey (2004).



Hjemmelen for innsyn er rådsavgjørelsen artikkel 19.<sup>107</sup> Bestemmelsen er nærmest identisk med Europols regler i konvensjonen artikkel 19. Hovedregelen er at “every individual shall be entitled to have access to personal data concerning him processed by Eurojust[...].”

Det er avgjørende at den registrerte har en rett til innsyn. Uten denne retten vil en ikke kunne kontrollere om de lagrede opplysningene er riktige, og dermed vil en ikke ha noe grunnlag for å be om retting eller sletting av opplysningene. For at en rett til retting eller sletting skal bli reell, er det en forutsetning at en får innsyn i opplysningene som er lagret sentralt. Dersom det ikke er en reell mulighet til dette, blir individets rett til å få rettet og slettet opplysninger om seg selv nærmest illusorisk.<sup>108</sup>

Henvendelser om innsyn skal rettes til de nasjonale myndigheter, som skal videresende dem til Eurojust. Jeg vil vurdere spørsmålet fra et norsk perspektiv. Utgangspunktet er altså en vanlig henvendelse til nasjonale myndigheter om innsyn. Spørsmålet oppstår da om man må spesifisere at det er opplysninger ved Eurojust en ønsker innsyn i, eller om det er tilstrekkelig å kreve innsyn i alle lagrede opplysninger påtalemyndigheten eller politiet har lagret eller sendt. Det finnes ikke et klart svar på dette spørsmålet, men flere momenter tyder på at det kreves en viss spesifisering.

Etter personopplysningsloven § 18 er det forutsatt at man nevner den aktuelle behandlingen.<sup>109</sup> Etter forslaget til den nye politiregisterloven er det på samme måte forutsatt at man må spesifisere hvilke system man ber om innsyn i.<sup>110</sup> Årsaken til dette er at en generell innsynsbegjæring vil være for ressurskrevende for politiet. Det er forutsatt at man gjennom forskrifter og ”offentlige meldinger” vil kunne gjøre seg kjent med hvilke systemer politiet benytter. At internasjonale registre, som de hos Eurojust og Europol, er lett tilgjengelige i slike dokumenter, er antagelig virkelighetsfjernt. For å få klarhet i sine rettigheter, vil det ikke være tilstrekkelig å gjennomgå samarbeidsavtalen, det vil være nødvendig å gå til rådsavgjørelsen for å få klarhet i innholdet av rettighetene. Sannsynligheten for at det blir rettet begjæring om innsyn ved slike registre, er dermed svært liten. Det har etter det opplyste ennå ikke vært noen henvendelser angående innsyn i lagrede opplysninger ved Eurojust fra Norge.<sup>111</sup> Den reelle muligheten til å få brukt de omfattende rettighetene norske borgere har gjennom samarbeidsavtalen og rådsavgjørelsen, er dermed små.

Spørsmålet ble tatt opp ved Datatilsynets behandling av samarbeidsavtalens personvernsregler. I UD's brev til Datatilsynet av 27. april 2004 blir det nevnt at det vurderes om rettighetene bør ”synliggjøres i norsk lovgivning”. Til dette bemerker Datatilsynet i brev datert 5. mai 2004 at ”denne avklaringen er helt nødvendig før avtalen undertegnes. Som kjent vil personopplysningsloven (pol) har begrenset virkeområde, da forskrift til pol § 1-3 unntar fra lovens virkeområde saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene.” I senere brev av 11. juni 2004 presiserer Datatilsynet at denne avklaringen var ”et viktig premiss” og

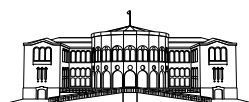
<sup>107</sup> I liten grad endret i 2008.

<sup>108</sup> Se Peers side 552 flg.

<sup>109</sup> Loven gjelder ikke saker som angår rettspleielovene, men inneholder relevante momenter ved avklaringen.

<sup>110</sup> Se NOU 2003:21. Kriminalitetsbekjempelse og personvern punkt 16.3.8.3. NOUen diskuterer forholdet til opplysninger sendt ut av landet og i internasjonale system, uten å ta noen særskilt drøftelse av denne problematikken når det gjelder innsynsbegjæringen.

<sup>111</sup> Kallerud/Sundet 12.12.08.



burde skje før Stortingets behandling. Spørsmålet nevnes ikke i St.prp. 58 (2004-2005) eller under Stortingets videre behandling av saken. Rettighetene etter rådsavgjørelsen går lengre enn interne norske regler gjør i dag, og av den grunn kunne det være grunn til å synliggjøre dem, f.eks. i den fremtidige politiregisterloven. Siden det er andre registre enn Eurojust Norge deltar i, kunne det være grunn til en generell synliggjøring av eksistensen av, og rettighetene i, disse internasjonale registrene.

Rettighetene som følger av rådsavgjørelsen skal utføres i samsvar med nasjonal lovgivning i medlemsstaten der vedkommende har framsatt innsynsbegjæringen, se artikkel 19 (3). Dette påvirker altså ikke selve rettigheten, men hvordan den skal utføres, antagelig ved at man må ta kontakt med riktig myndighet osv. Databehandlingsprosedyrene fastsetter imidlertid at en skal kunne kontakte Eurojust direkte eller ta kontakt med nasjonal myndighet, jf. artikkel 21. Antagelig betyr artikkel 19 (3) at nasjonale prosedyrer skal følges når individer ber om innsyn ved nasjonale myndigheter, noe som betyr at politiet ikke har noen plikt om å informere om muligheten for at data er hos Eurojust.

Artikkel 19 gjelder databehandling knyttet til operative saker ved Eurojust. Mye av opplysningene som er lagret er knyttet til pågående etterforskning. Plikten til informering og retten til innsyn kan av den grunn ikke være ubegrenset.<sup>112</sup> Eurojust har en rekke regler som begrenser adgangen til innsyn, jf. artikkel 19 fjerde ledd. For det første kan slik adgang nektes dersom innsyn kan sette en av Eurojusts aktiviteter i fare.<sup>113</sup> For det andre kan innsyn nektes dersom dette vil sette en nasjonal etterforskning i fare.<sup>114</sup> For det tredje kan tilgang nektes dersom det vil sette tredjepersoners rettigheter og friheter i fare.<sup>115</sup> Begrensningene i plikten til å informere er her så vidt formulert at det vanskelig kan utledes noe annet enn at Eurojust er tildelt et vidt skjønn ved innsynsbegjæringer. Som Peers uttaler med hensyn til generelle EU-regler og Europols regler:

”The right of access to information about a person may be refused on very broad grounds which give law enforcement authorities great discretion.”<sup>116</sup>

Det samme kan sies om rådsavgjørelsen artikkel 19. Hva som kreves for at noe skal ”settes i fare” er ikke presisert, og gir Eurojust og nasjonale myndigheter svært stor grad av skjønn.

Nasjonal etterforskning er en av grunnene for å nekte innsyn. Det er da også forutsatt at nasjonale myndigheter skal rådføres av Eurojust før det tas en avgjørelse, jf. artikkel 19 (9). Dette vil igjen si at nasjonale myndigheter får en stor grad av kontroll. Det er de nasjonale medlemmene som er innblandet i saken som skal ta stilling til anmodningen, jf. artikkel 19 (6)

---

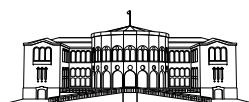
<sup>112</sup> Eurojusts databehandlingsprosedyrer oppretter en plikt til å informere subjektene om Eurojusts behandling av data om dem, jf. artikkel 8 og 19. Begrensningene i plikten til informering er identiske med begrensningene i innsynretten, jf. *databehandlingsprosedyrene* artikkel 19.

<sup>113</sup> Uttrykket som brukes er ”jeopardise”.

<sup>114</sup> Tidligere gjaldt dette kun nasjonale etterforskninger som Eurojust bidrar til. Dette er nå endret. En kan spørre seg hvilke dokumenter Eurojust har som ikke ville bli dekket av den tidligere ordlyden.

<sup>115</sup> Her må det antagelig skje en form for avveining mellom de aktuelle rettigheter.

<sup>116</sup> Peers (2006) side 553 punkt (i).



og databehandlingsprosedyrene artikkel 21 annet ledd. Dette skal skje innen tre måneder. Dersom de ikke blir enige, skal saken for Kollegiet, som avgjør med 2/3 flertall.

Dersom innsyn ikke gis, kan søkeren påklage saken til JSB etter artikkel 19 (8), som skal prøve om Eurojusts avgjørelse i saken er i samsvar med rådsavgjørelsen. Da Kollegiet er bundet av avgjørelsene, har vedtakene interesse. Det har på dette området skjedd en viss utvikling av reglene basert på den ene saken JSB har hatt.<sup>117</sup> Etter artikkel 19 (7) skal ikke søkeren gis informasjon om hvorvidt det er lagret opplysninger dersom innsyn nektes. JSB fastslo at dette ikke kunne opprettholdes. Dersom innsyn eller informasjon om manglende oppføring i databasen ikke ville ”contravene any interests of Eurojust or one of the Member States”, skal Eurojust enten gi innsyn eller informere søkeren om at det ikke finnes opplysninger om han i registeret.<sup>118</sup>

#### **4.4.2 Den registrertes rett til å kreve retting og sletting av feilaktige opplysninger**

Eurojust har også regler om den registrertes rett til å kreve retting og sletting av feilaktige opplysninger, jf. rådsavgjørelsen artikkel 20. Også på dette punktet viser samarbeidsavtalen artikkel 15 til reglene i rådsavgjørelsen.

Etter første ledd i artikkel 20 kan individer søke om å få rettet eller slettet opplysninger som angår vedkommende. Det er viktig at individene har denne adgangen. De vil selv være nærmest til å vurdere om opplysningene er riktige eller ikke. Det følger av artikkel 20 (1) at enhver skal ha rett til å be Eurojust rette, blokkere, eller slette data dersom de er ukorrekte, ufullstendige, eller dersom deres tilførsel eller lagring strider mot rådsavgjørelsen. Dette skal skje i samsvar med nasjonal lovgivning, jf. artikkel 19 (3).

Eurojust skal etter artikkel 20 (2) varsle søkeren om de har rettet, blokkert eller slettet opplysninger. Dersom søkeren ikke er tilfreds med svaret fra Eurojust, kan han rette en klage til JSB innen 30 dager etter å ha mottatt avgjørelsen fra Eurojust.

### **4.5 Eurojusts interne kontroll av informasjonssamarbeidet**

#### **4.5.1 Personvernsombudet i Eurojust**

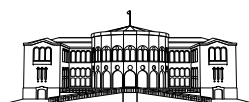
Eurojust er ikke underlagt kontroll av det felles europeiske personvernsombudet, European Data Protection Supervisor. I stedet har organet opprettet en egen tilsvarende kontrollør, Data Protection Officer (DPO), jf. rådsavgjørelsen artikkel 17.

Personvernsombudet har en viktig rolle som rådgiver i forbindelse med databehandlingsprosedyrer og som kontrollør av måten Eurojust behandler persondata på. DPO

---

<sup>117</sup> Tall fra 2007. At JSB bare har hatt en sak kan ha ulike forklaringer, som at Eurojust behandler opplysningene på riktig måte, eller at den registrerte ikke er klar over registreringen.

<sup>118</sup> JSB decision of April 26 2007, referert i JSB Activity Report 2007 side 10-11. På tross av denne avgjørelsen er ikke artikkel 19 (7) endret i den nye rådsavgjørelsen.



står for den eneste løpende kontrollen av Eurojusts bruk av opplysninger, og spiller dermed en viktig rolle. I arbeidet har DPO adgang til alle filer og alle lokaler ved Eurojust.

Den løpende kontrollen er svært viktig, fordi de registrerte i mange tilfeller ikke vil være klar over registreringen. Hensynet til etterforskning medfører at registrerte ikke alltid har rett til innsyn. DPO blir i disse tilfeller deres eneste reelle mulighet til å få rettet opp i eventuell feilaktig behandling. Dersom DPO mener databehandling strider mot reglene, skal Kollegiet informeres om dette, jf. artikkel 17 tredje ledd. I tilfelle Kollegiet ikke retter opp, kan DPO selv henvise saken til Det felles tilsynsorgan (JSB).

#### 4.5.2 Det felles tilsynsorganet

Hjemmelen for Joint Supervisory Body (heretter JSB) er rådsavgjørelsen artikkel 23. Som en uavhengig enhet skal JSB kontrollere bruken av informasjon mottatt, behandlet og beholdt av Eurojust. I denne sammenhengen uttaler JSB at: "It is vital to achieve a proper use of this information to ensure adequate protection of the personal details of citizens."<sup>119</sup>

Medlemmene av JSB velges fra et utvalg av dommere fra de ulike medlemsland. Tre av disse skal utforme det sittende JSB.<sup>120</sup> Disse skal sitte i tre år, med utskiftning av én hvert år. JSB ble operativt i mai 2003.<sup>121</sup> I motsetning til DPO foretar ikke JSB løpende kontroll av Eurojust. JSB skal møtes minst en gang i halvåret, og innen tre måneder etter en klage ble henvist til JSB, jf. artikkel 23 første ledd andre underavsnitt.

JSB har fra starten vært klar på at "personal information is received by Eurojust in the course of their coordinated investigations and must be subject to data protection rules".<sup>122</sup> Disse reglene skal ikke bli en byrde for Eurojust, men klare retningslinjer er avgjørende for et tilfredsstillende personvern. Det er faktisk forutsatt fra JSBs side at det er nødvendig for Eurojust å behandle enda mer sensitiv informasjon.<sup>123</sup>

Svært få saker blir sendt til JSB, hittil har det bare vært én sak. Dette har vært påpekt som et problem av JSBs leder:

*"[...] although the caseload of Eurojust has increased rapidly, the appeals to the JSB are practically non-existent.[...] I am sure that to a certain extent this lack of appeals can be attributed to the correct work of Eurojust, but still, if this lack persists, the JSB should consider the reasons for it in more detail."*<sup>124</sup>

<sup>119</sup> JSB Activity Report 2005 side 4.

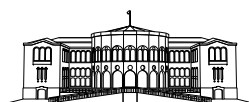
<sup>120</sup> Rådsavgjørelsen av 2008 innfører store endringer her.

<sup>121</sup> JSB Activity Report 2003.

<sup>122</sup> Ibid side 5.

<sup>123</sup> JSB Activity Report 2007 side 4: "[...] the need to increase the number of personal data Eurojust can process and to make the Decision more flexible in this respect has been identified by the JSB in 2007". Dette gjelder blant annet ting som knytter seg til EAW samt rådsavgjørelsen om utveksling av informasjon i terrorsaker.

<sup>124</sup> JSB Activity Report 2007 side 4.



En del av svaret på dette er antagelig at Eurojust er forholdsvis ukjent, og det at de oppbevarer persondata, er antagelig enda mer ukjent. Etter det norske system må Eurojusts register oppgis ved begjæring om innsyn, og da de færreste vet hva organet er, vil det selvsagt ha innvirkning på antallet innsynsbegjæringer. Dette fører også til at JSB har blitt beskrevet som ”more or less cosmetic”.<sup>125</sup>

## 4.6 Avslutning

Informasjonsutveksling er sentralt i nær sagt alle samarbeidene i tredje søyle. Eurojust er intet unntak. Ingen av personvernssystemene i EU er uten svakheter, og de har mange kritikere. Reglene for personvern og kontroll er gitt en sentral plass i Eurojusts regler og samarbeidsavtalen. Faktisk vil det neppe være en overdrivelse å si at systemet gir det høyeste nivå av beskyttelse av alle samarbeidene i tredje søyle, og er mer utbygd enn systemene i flere medlemsland (samt Norge).<sup>126</sup>

En svakhet er det likevel at disse vel utbygde rettighetene er stadfestet i en rådsavgjørelse og prosedyreregler, og derfor i utgangspunktet ikke kan påberopes direkte i medlemsstatene. Rettighetene er utbygd på det europeiske plan, men det er viktig å sørge for synliggjøring av disse rettighetene på det nasjonale plan. Dette må sies å være en svakhet ved det nåværende informasjonssamarbeidet. Særlig gjelder dette når Eurojusts rolle øker, og informasjonsflyten øker i takt med denne. Eurojust, som EU-organ i tredje søyle, er i tillegg så godt som fri fra enhver form for domstolskontroll.

Utviklingen av Eurojusts rolle fremover vil derfor være viktig også fra synspunktet personvern. En økende grad av informasjonssamarbeid gjennom Eurojust bør derfor følges opp på det nasjonale plan gjennom synliggjøring av samarbeidet og rettighetene som følger med det.

## 5. EUROJUST SOM BASIS FOR EN EUROPEISK PÅTALEMYNDIGHET

### 5.1 Forutsetningen om videre utvikling

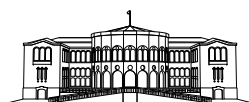
Den ventede Lisboa-traktaten inneholder bestemmelser om Eurojust og mulighetene for en europeisk påtalemyndighet. Bestemmelsene om Eurojust har overlevd den forfeilede Forfatningstraktaten, faktisk har de blitt videre. Lisboa-traktaten har også en noe uviss fremtid, men mye tyder på at bestemmelsene om Eurojust vil overleve, da de ikke er noe annet enn en hjemmel for videre utvikling. I traktaten ser man tegn til en økende innflytelse for Eurojust, og bestemmelsene kan beskrives som et skritt i retning av overnasjonalitet. Det mest kontroversielle er muligheten til å opprette en reell europeisk påtalemyndighet. Denne tanken var avgjørende for opprettelsen av Eurojust, og vil etter all sannsynlighet også forme den videre utvikling.

I sin tid ble det bestemt at Eurojust, ikke EPP, skulle opprettes. Noen mente imidlertid at dette kun var et midlertidig skritt. Fra offisielt hold i Nederland ble det i 2001 uttalt at ”[...]Eurojust should merely be of a temporary nature, and that ultimately the aim should be to establish a European Public Prosecutor with independent prosecuting competences[...]”<sup>127</sup>

<sup>125</sup> House of Lords 23rd Report of Session 2003-2004 side 37.

<sup>126</sup> Dette må i det minste gjelde i påvente av den nye politiregisterloven.

<sup>127</sup> Se Strijards (2007) side 20.



Utviklingen går nå i retning av Eurojust som en basis for det store prosjektet om en EPP, og hjemmelen i Lisboa forutsetter at EPP skal skapes ”from Eurojust”.<sup>128</sup> Dette gjelder selv om Eurojust kan sies å ha blitt skapt som et alternativ til EPP, og bygger på andre ideer; samarbeid og gjensidig anerkjennelse heller enn harmonisering av regelverk. Likevel har det skjedd en utvikling innen Eurojust som i stor grad innebærer at overgangen til en EPP blir lettere.<sup>129</sup> Andre mener at det fortsatt er mye som gjenstår for at man skal kunne skape EPP: Det har f.eks. ikke vært mulig å bli enig om et minimum av prosessuelle rettigheter for siktede og mistenkte, noe som kan være en forutsetning for å etablere EPP.<sup>130</sup> Det er fortsatt svært mye som må avklares rettslig, politisk og konstitusjonelt før en europeisk påtalemyndighet kan bli aktuelt, og ideen har fortsatt mange kritikere.

Forslaget om EPP og den nye hjemmelen i Lisboa gjelder kun økonomiske saker, mens Eurojust har et langt videre virkeområde. En utvikling bør ta hensyn til at selv om EPP og Eurojust har til dels overlappende virkeområder og oppgaver, er både ideene og målene forskjellige.<sup>131</sup> Det er mulig at Eurojust ikke er et fullgodt alternativ til EPP. Selv om samarbeidet ved Eurojust fungerer godt, er det ikke en helhetlig løsning på de særlige problemene som EU-samarbeidet skaper. Et paradoks er det at jo mer effektivt og velfungerende Eurojust er, jo mindre behov er det for EPP.<sup>132</sup> Motstanderne av EPP er derfor noen av de mest aktive støttespillerne for Eurojust.<sup>133</sup> Dette betyr at Eurojust etter all sannsynlighet vil ha en stadig utvikling, med mer sentralisering av myndighet på det europeiske plan. For tilhengerne av EPP vil det være for å lette overgangen til et overnasjonalt organ, mens motstanderne søker å fjerne behovet for et slikt organ.

Andre mener man må søke å effektivisere de nåværende instrumentene før man tar skrittet til en EPP.<sup>134</sup> Som tidligere påpekt er det mange ting som kan forbedres. Som Van den Wyngaert påpeker, er nok EPP en mer effektiv løsning, men forutsetter nasjonal aksept av overnasjonale løsninger og en villighet for nasjonale myndigheter til å samarbeide med EPP.<sup>135</sup>

## 5.2 Lisboa-traktatens bestemmelser om EPP

Hjemmelen for en eventuell EPP er den nye TEUF artikkel 86. Dette er kun en hjemmel, det er ikke noen plikt for Rådet til å benytte den.<sup>136</sup> I utgangspunktet skal EPP opprettes for å sikre Unionens økonomiske interesser, jf. 86 første ledd. Rekkevidden synes dermed å ligne mer på OLAF enn det nåværende Eurojust.

---

<sup>128</sup> Lopes da Mota (2008) side 60. Lopes da Mota er den sittende President av Eurojust, sekundert fra Portugal. Det er interessant å merke seg skiftet fra Kennedy, en skeptiker til EPP fra England, til Lopes da Mota, som synes å ønske en slik utvikling velkommen. Begge synes å mene at utvidelsen til EPP er svært sannsynlig etter reglene i Lisboa-traktaten.

<sup>129</sup> Se Fratini (2007) side 10

<sup>130</sup> Kennedy (2007) side 38. En rammeavgjørelse om dette ble foreslått, men landene klarer ikke å oppnå enighet om innholdet. Slike ting må landene klare å bli enige om hvis tanken om EPP i det hele tatt skal være realistisk.

<sup>131</sup> Lopes da Mota (2008) side 63.

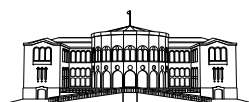
<sup>132</sup> Nilsson (2007) side 11.

<sup>133</sup> Et eksempel er England som er svært skeptiske til EPP og mye annet innen justissamarbeidet. Likevel hadde de presidentskapet i Eurojust i flere år, og gitt Eurojust stor oppmerksomhet på det nasjonale plan.

<sup>134</sup> Bolhaar (2007) side 14.

<sup>135</sup> Op.cit side 226.

<sup>136</sup> Se Peers (2006) side 497.



Etter TEUF artikkel 86 (2) skal EPP ha ansvaret for å etterforske, rettsforfølge og bringe til doms gjerningsmenn og medvirkende til overtredelser mot Unionens økonomiske interesser. Dette skal skje i samspill med Europol der det er passende. EPP er et sentralisert og overnasjonalt organ, men skal utøve funksjonen som påtalemyndighet i de kompetente *nasjonale* domstoler i medlemslandene når det gjelder slike overtredelser.

I utgangspunktet er etableringen av EPP avhengig først av at Parlamentet gir sitt samtykke, og deretter at Rådet handler i enstemmighet. Dette er en prosess som skjer i en ”special legislative procedure”, jf. TEUF artikkel 86 (1) første ledd.<sup>137</sup>

Lisboa-traktaten går lengre enn den mislykkede forfatningstraktaten når det gjelder muligheten for å få opprettet en EPP.<sup>138</sup> Artikkel 86 (1) tredje i TEUF inneholder regler for en alternativ måte å skape EPP, nemlig gjennom konseptet ”enhanced cooperation”, som tillater en samling av minst ni EU-land å danne et EPP som skal gjelde dem i mellom. Vilåret er imidlertid at det ikke lar seg gjøre å oppnå enstemmighet gjennom den normale prosedyren. Dersom det oppnås enighet mellom de ni land, skal tillatelse til styrket samarbeid etter de normale regler i artikkel 329 anses gitt.

Konseptet har likhetstrekk med forhistorien til Schengen og Prüm. Slikt samarbeid har både fordeler og ulemper. Fordelen er at en unngår mye av det omstendelige innen EU-systemet. Ulempen er blant annet at de mellomstatlige prosessene i liten grad har demokratisk legitimitet. Det som er klart, er at en slik adgang kan bety at EPP blir en realitet langt forttere enn det som kunne antas før Lisboa, i det minste en begrenset form av organet.<sup>139</sup> Adgangen gjør muligheten for EPP mer reell enn noensinne. Hvis Schengen og Prüm er noe å gå etter, vil et slikt samarbeid mellom enkelte stater gradvis utvikle seg til å omfatte hele EU. Et slikt delvis samarbeid reiser særlige problemer når det gjelder forholdet mellom statene som har innført det nye samarbeidet, og de som står utenfor. Forholdene i Eurojust, der alle medlemmene er representert, vil måtte klargjøres.

### 5.3 EPPs forutsatte kompetanseområde

I utgangspunktet vil EPP materielt sett kun ta for seg Unionens økonomiske interesser. Spørsmålet blir så hva som ligger i dette.

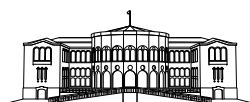
Økonomiske interesser (financial interests) er ikke definert i TEUF, og der er det overlatt til sekundærlovgivning. Etter Corpus Juris-modellen skulle dette imidlertid inkludere:

---

<sup>137</sup> Spesiell fordi den avviker fra normalen i TEUF.

<sup>138</sup> Om dette, se Peers (2005) side 498, der han uttaler at: ”...given the clear lack of justification for the concept, it must be concluded that never in the course of the EU’s history have so many well-intentioned people spent so much time and effort developing a proposal of such limited merit. The apparent demise of the Constitutional Treaty, at least for now, gives us a welcome opportunity to dance upon the grave of this idea.”

<sup>139</sup> Se Kennedy (2008) side 39, der han uttaler at “[...]that is the door that opens wide the real possibility of establishing the EPP[...]”. Kennedy var den tidligere presidenten for Eurojust, sekundært fra England, og hans uttalelser er derfor av særlig interesse.





- svindel som påvirker fellesskapets<sup>140</sup> økonomiske interesser og tilknyttede overtredelser
- markedsmanipulering
- hvitvasking av penger
- korrupsjon
- myndighetsmisbruk
- avsløring av hemmeligheter som knytter seg til ens embete

I Kommisjonens Green Paper er de samme overtredelsene listet opp, og forfalskning av Euro er inkludert.<sup>141</sup> Hva som kan utledes av dette er ikke sikkert, i og med at situasjonen har forandret seg noe siden disse forslagene. Det ville imidlertid være nærliggende å tro at disse overtredelsene vil forme kompetansen til den europeiske påtalemyndigheten også etter Lisboa.

Det finnes imidlertid også en hjemmel for å utvide samarbeidet til å angå alle alvorlige lovbrudd med av grenseoverskridende karakter som påvirker mer enn én medlemsstat. Hjemmelen er TEUF artikkel 86 (4). Etter denne bestemmelsen kan Rådet, etter samtykke fra parlamentet og rådføring med Kommisjonen, ved en avgjørelse enstemmig gjøre endringer i artikkel 86 (1) for å utvide EPPs kompetanse. Tilsvarende endringer skal da gjøres i 86 (2).<sup>142</sup>

Et spørsmål som også da reiser seg, er hvorvidt det mer begrensede EPP – med minst ni land i en slags spesiell ”enhanced cooperation” – også kan utvide virkeområdet på denne måten. Spørsmålet ser ikke ut til å vært diskutert, men TEUF artikkel 86 (4) nevner ikke muligheten for forsterket samarbeid også her. Den generelle hjemmel for forsterket samarbeid er TEUF artikkel 329, som krever enstemmig godkjenning fra Rådet. Det vil dermed antagelig være muligheter for dette, men i motsetning til reglene i 86(4) ville man her måtte skaffe godkjenning av Rådet etter artikkel 329.

Forholdet mellom EPP og de nasjonale påtalemyndigheter er også sentralt. I de tidligste forslagene er det klart at de nasjonale påtalemyndigheter skal handle etter *instruks* fra EPP. Påtalemyndigheten i de forskjellige land vil dermed miste en del av sin selvstendighet, og dette kan faktisk også bli tilfellet for den norske påtalemyndighet.<sup>143</sup> Det vil neppe være problemfritt for nasjonale påtalemyndigheter å gi slipp på sitt monopol, hverken faktisk, politisk eller konstitusjonelt.<sup>144</sup>

Da EPP ikke skal opprette noen ny politistyrke, vil etterforskning i all hovedsak fortsatt skje lokalt.<sup>145</sup> Koordinering blir en svært viktig oppgave for EPP.<sup>146</sup> Det er med andre ord mye denne europeiske påtalemyndighet vil ha til felles med Eurojusts nåværende virksomhet, og de

<sup>140</sup> Etter Corpus Juris skulle EPP være et instrument innen TEC, på samme måte som OLAF er det nå. Grunnen til dette var mandatet til Corpus Juris.

<sup>141</sup> Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor COM (2001) 715 final.

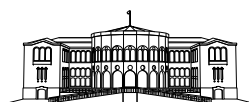
<sup>142</sup> Kommisjonen trenger ikke å rådføres etter artikkel 86 (1).

<sup>143</sup> Se mer om dette i del 6.3.

<sup>144</sup> Se Strijards (2007) side 23

<sup>145</sup> Med unntak for Europol og OLAFs eventuelle rolle.

<sup>146</sup> Se Corpus Juris artikkel 20 (2) litra b.



to kan neppe holdes fullstendig atskilt. I det store og hele vil trolig EPP på eget initiativ kunne iverksette all etterforskning som ikke innebærer tvangsmidler.<sup>147</sup>

Bruken av tvangsmidler vil, i likhet med nåværende norske regler, i mange tilfeller innebære rettens tillatelse.<sup>148</sup> EPP kan da benytte seg direkte av nasjonale påtalemyndigheters kompetanse og gå til nasjonale domstoler. Spørsmålet blir om det er nasjonale regler som skal benyttes, eller et sett europeiske (delharmonisering innen EPPs område). Dersom disse overtredelsene defineres som rent europeiske, vil det være naturlig at man innfører like prosessuelle regler for disse tilfellene.

Med dannelsen av EPP kommer også spørsmålet om kontroll med OLAF og Europol. Dersom disse, som ventet, får en plass i etterforskningen av straffesaker, kan det spørres om det kreves ytterligere kontroll av dem enn det som allerede foreligger. Mange europeiske land har et system som ligner Norges, der påtalemyndigheten fører en viss kontroll med politiet.<sup>149</sup> EPP er da et naturlig valg som kontrollorgan, men dette er heller ikke uten problemer. Samarbeidet mellom de europeiske organer har vist seg å være vanskelig, særlig mellom Eurojust og OLAF. Det er derfor usikkert hvordan dette ville fungere i praksis.

Kompetansen til EPP er i TEUF løst fastsatt, noe som reiser et klassisk problem, det som på tysk er kjent som kompetenz-kompetenz.<sup>150</sup> Kjernen i problemet er hvem som i tvilstilfelle skal bestemme noens kompetanse, og om kompetanshaveren selv kan gjøre dette, en kompetanse-kompetanse. To løsninger kan tenkes. Enten har EPP selv denne kompetansen, eller så har en ytre part slik kompetanse. Dersom noen utenfor EPP skal ha denne kompetansen, blir spørsmålet: hvem? En mulighet er at de involverte statene selv skal bestemme i hvilke tilfeller EPP har kompetanse. Et slikt problem oppsto ved opprettelsen av International Criminal Court (ICC), der en ble enige om komplementærprinsippet, det vil i korthet si at ICC har kompetanse kun der statene mangler vilje eller evne til å gjøre det selv.<sup>151</sup> Et slikt prinsipp ville for EPP vært praktisk vanskelig å gjennomføre. Først har man konstatert at staten mangler vilje eller evne til å ta fatt i problemet, og så skal man ha et omfattende samarbeid med den samme staten for å etterforske og rettsforfølge overtredelsen?

Kommisjonen kunne tenkes å ha en slik kompetanse, men dette ville for det første bringe spørsmålet til et politisk nivå. For det andre kan det vel også stilles spørsmålsteget ved Kommisjonen som egnet plass for slike avgjørelser.<sup>152</sup> Men dersom EPP selv har slik kompetanse, er det nærliggende å tro at organet gradvis vil øke sin egen kompetanse på uønsket måte.<sup>153</sup> Dette må vel gjelde selv der EPP får retningslinjer for å avgjøre spørsmålet.

---

<sup>147</sup> Se Van den Wyngaert i Walker (2004) side 221.

<sup>148</sup> Se strpl § 170a flg.

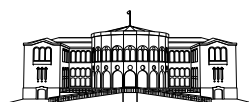
<sup>149</sup> I England og Irland er politiet mer selvstendig i sin etterforskning.

<sup>150</sup> Se mer om denne problemstillingen i Strijards (2007) side 26 og 27.

<sup>151</sup> Se Harlem (2002). For mer om ICC, se Cassese (2008).

<sup>152</sup> For mer om dette se Strijards (2007) side 29, som gir uttrykk for at Kommisjonen av prinsipp mener sentrale tiltak er nødvendige i nærmest enhver sak. En slik drøftelse lar jeg ligge.

<sup>153</sup> Beslektet kan vel spørsmålet om jurisdiksjon ved f.eks. EMD være.



## 5.4 Grunnleggende problemer med den forutsatte modell

Det grunnleggende problemet med en europeisk påtalemyndighet, er blandingen av det nasjonale og europeiske. Modellene som har vært lansert har alle forutsatt en deling av prosessen. Etterforskning og påtale skal skje sentralt ved det europeiske organet, mens enhver domstolsbehandling – alt fra fengsling og ulike tvangstiltak under etterforskning, til selve hovedforhandlingen – skal skje lokalt etter lokale regler.

Dette er problematisk av flere grunner. For det første betyr det at de involverte er underlagt ulike rettighetsregimer alt ettersom hvor i prosessen man er.<sup>154</sup> Det skjer på denne måten et svært kunstig skille i straffeprosessen.<sup>155</sup> Grunnen til dette skillet er den svært sterke motstanden mot å opprette en europeisk domstolsinstans for saker som behandles av EPP. Ved å beholde prosessen ved nasjonale domstoler, beholder statene en viss kontroll med prosessen som foregår.<sup>156</sup> For det andre innebærer reglene at siktedes rettigheter i straffeprosessen avhenger av forbrytelsen. Dette skillet vil gjelde forbrytelser som i utgangspunktet er svært like i alvorlighetsgrad og faktiske omstendigheter. Et eksempel er narkotika. En narkotikaforbrytelse med et grenseoverskridende element, kan anses å høre inn under EPP, mens en narkotikaforbrytelse der et slikt element ikke kan påvises, vil behandles nasjonalt etter nasjonale regler. Det er all grunn til å tro at de nasjonale reglene vil legge opp til mer omfattende rettigheter for de siktede enn de europeiske. Dette er et trekk ved de europeiske regler som ikke viser tegn til forandring, da det har vist seg å være vanskelig å enes om rettigheter for siktede som kan sammenlignes med standardene i nasjonale systemer.

## 6. VIDERE NORSK DELTAKELSE I ET EUROJUST I UTVIKLING

### 6.1 Innledning – forutsetningen om norsk deltakelse i videre utvikling

Norge har fra begynnelsen av samarbeidet vært klar over at Eurojust er et organ i oppstartsfasen, med betydelig utviklingspotensial. Det er i St.prp. 58 (2004-2005) forutsatt at Norge skal delta i den videre utvikling:

*”Det er venta at rolla til Eurojust vil bli vidareutvikla i framtida. Nye behov vil også kunne melde seg. Det er viktig at samarbeidet mellom Noreg og Eurojust får rom til å utvikle seg parallelt med den dynamiske utviklinga i Eurojust. Det skal mellom anna i samband med dette haldast jamlege konsultasjonar mellom norske styremakter og Eurojust for å drøfte avtalen og samarbeidet.”<sup>157</sup>*

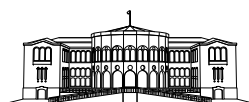
Uttalelsen er interessant og reiser flere spørsmål. For det første er det klart at det er meningen at det norske samarbeidet skal utvikle seg. Det skal få ”rom” til denne utviklingen. Av dette må det kunne utledes av det legges opp til spillerom for påtalemyndigheten og i selve tolkningen av avtalen.

<sup>154</sup> Dette er også tilfellet i norsk straffeprosess, men da slik at man får mer rettigheter etter hva slags status man har – mistenkt, siktet eller tiltalt.

<sup>155</sup> Se Peers (2006) side 491: ”the rules relating to investigations and prosecutions on the one hand and trials on the other can no more be separated any more than eggs can be extracted from omelettes”.

<sup>156</sup> På tross av arbeidet med samarbeid i Europa er det fortsatt en klar tendens til skepsis overfor andre lands prosesser – ofte av den enkle grunn at de utenlandske reglene er ukjente for nasjonale myndigheter.

<sup>157</sup> St.prp 58 (2004-2005) side 7.



Videre skal utviklingen skje ”parallelt” med utviklingen i Eurojust. Det kan spørres hvor langt en kan gå i dette uten å måtte reforhandle samarbeidsavtalen. Samarbeidsavtalen er løst formulert, og gir dermed stort rom for utvikling. Men samarbeidsavtalen består i stor grad av uforpliktende samarbeid. Utviklingen i Eurojust går mot sterkere grad av sentral myndighet, der statene må begrunne hvorfor de ikke etterkommer Eurojusts anmodninger. Dersom Lisboa blir en realitet, må en også vente at Eurojust får en selvstendig rolle når det gjelder etterforskninger og bindende avgjørelser om jurisdiksjon. Forutsetningen om parallell utvikling synes derfor å være noe vanskelig å gjennomføre.

Forarbeidene til avtalen konkretiserer ikke den antatte utviklingen. Men det var allerede i 2004-2005 klart hva som kunne utvikle seg, og hva som var det endelige målet for samarbeidet:

*”Den nye EU-forfatningstraktaten har føresegner om Eurojust. Artikkel III – 175 gjev heimel til å etablere ei europeisk påtalemakt innanfor Eurojust. Påtalemakta vil kunne etterforske og reise tiltale for nasjonale domstolar i saker som gjeld alvorlege grenseoverskridande brotsverk og unionens økonomiske interesser.”<sup>158</sup>*

Eurojust kan altså sies å være i en innledende fase av et ambisiøst og kontroversielt samarbeid for å få til et vidtrekkende europeisk påtalesamarbeid. Det nærmere innholdet i hva dette innebærer, er ikke beskrevet i forarbeidene, og det er heller ikke den omfattende debatten som ligger til grunn for EPP. Mulige konsekvenser dette vil ha for samarbeidet med Norge, er heller ikke drøftet i St. prp 58 (2004-2005).

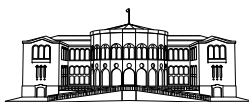
Til en viss grad er det antagelig uunngåelig at Norge fortsetter sitt samarbeid med de forskjellige EU-organene, selv der de utvikler seg i retning av sentralisering og overnasjonalitet. En av grunnene til dette er at alle Norges samarbeidsavtaler med EU innen tredje søyle er nært beslektet og har forbindelseslinjer seg imellom. Et eksempel for Eurojust er informasjonsutveksling. Eurojust har potensial og ambisjoner om å ha en mer overordnet og koordinerende rolle også her.

Det vil være svært vanskelig på dette stadiet å melde seg ut av samarbeidsområdene i EUs tredje søyle. Det er imidlertid også klart at den videre utviklingen ikke automatisk betyr at Norge blir tvunget med på nye konsepter, som f.eks. EPP. Det er i det hele tatt høyst usikkert om EU-landene vil tillate at Norge blir med i dette allerede kontroversielle prosjektet. Det er likevel mye som tilsier at Norge vil bli grunnleggende påvirket av det eventuelle EPP, og at det finnes argumenter for norsk deltakelse, eller i det minste samarbeid. Vår nære tilknytning gjennom tredje søyle er et eksempel, men også EØS – EPP har i første omgang som mål å beskytte Unionens økonomiske interesser.<sup>159</sup>

---

<sup>158</sup> Ibid side 4. EPP er ellers ikke nevnt i forarbeidene, forholdet til Norge ble ikke drøftet, og EPP var ikke gjenstand for diskusjon i Stortinget. Det er interessant å merke seg at uttalelsen ikke skiller mellom den grunnleggende kompetansen og den mulige utvidelsen til Eurojusts nåværende virkeområde. En er altså forberedt på en vid kompetanse for dette organet.

<sup>159</sup> Se TEUF artikkel 86 (1) og (2). Som nevnt kan dette arbeidet ha tilknytning til EØS-midlene.



## 6.2 Norge og utviklingen av Eurojust – et statisk samarbeid med et organ i utvikling?

St.prp. 58 (2004-2005) forutsetter en utvikling i samarbeidet med Eurojust, på basis av den eksisterende samarbeidsavtalen. Spørsmålet blir hvor langt denne avtalen rekker som grunnlag for utvikling – og på hvilke områder. Når det gjelder det praktiske samarbeidet med Eurojust gjennom sambandsstatsadvokaten, er avtalen så vidt formulert at det her er stor frihet, se artikkel 3 tredje ledd.

På andre områder kan det være langt mer problematisk å tolke avtalen i samsvar med en rådsavgjørelse i forandring. Spesielt må dette gjelde det sensitive området informasjonsutveksling og personvern. Den nye rådsavgjørelsen legger opp til en noe videre adgang for Eurojust til å videresende opplysninger til tredjeparter uten å innhente samtykke fra landet som har skaffet opplysningene. En utvikling i denne retning kan ikke innfortolkes i den nåværende samarbeidsavtalen.

En annen utvikling er at de nasjonale representanter har fått kompetanse til å komme med anmodninger heller enn uforpliktende forslag. Å innfortolke en slik kompetanse for sambandsstatsadvokaten, er neppe mulig. Dermed vil det nå være en reell forskjell mellom de nasjonale representanter og sambandsstatsadvokatens kompetanse.

Den nye rådsavgjørelsen er første skritt i det som av flere er ventet å være en videre utvikling, noe den foreslåtte Lisboa-avtalen viser. Forutsetningen om dynamikk fra norsk hold er neppe holdbar på de områdene der utviklingen er mest betydningsfull (og omstridt): økt sentralisert myndighet og kompetanse for Eurojust.

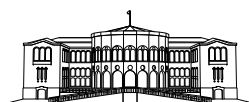
Flere av bestemmelsene i samarbeidsavtalen viser til reglene i rådsavgjørelsen. Dette reiser spørsmålet om dette skal relatere seg til rådsavgjørelsen slik den så ut ved avtaleinngåelsen, eller den til en hver tid gjeldende rådsavgjørelse. Det er klart nok at Norge ikke har forpliktet seg til annet enn den daværende rådsavgjørelse. Men effektiviteten av samarbeidet og forutsetningen om deltakelse i videre utvikling, taler for at den nye rådsavgjørelsen blir sentral også i det videre samarbeidet med Norge.

Norges samarbeid tåler imidlertid mye utvikling innen styrkingen av de nasjonale medlemmers *nasjonale* kompetanse. Norges utsendinger har vært, og er, i øvre sjikt av norsk påtalemyndighet, og beholder hele sin nasjonale kompetanse ved utplasseringen i Haag. Dette er som nevnt ikke tilfelle for en del andre land, og på kort sikt er det fortsatt en del å hente ved å styrke denne delen av Eurojusts kompetanse.

Utviklingen innad i Eurojust reiser også spørsmål om hvorvidt Stortinget må informeres. I de tilfeller der Eurojust har vært nevnt siden inngåelsen av samarbeidsavtalen, har organet nesten utelukkende blitt nevnt i bisetninger, da i samme åndedrag som Europol og Schengen.<sup>160</sup> Ved inngåelsen av samarbeidsavtalen hadde Eurojust nettopp blitt etablert, og det var uklart hvordan

---

<sup>160</sup> Dette gjelder de orienteringene som er offentlige. Det er også mulig at noe behandling har foregått i den utvidede utenrikskomité eller unntatt offentlighet ved behandling i Europautvalget, men det er lite trolig at Eurojust oppfattes som så sensitivt.



utviklingen ville fortone seg. Dette i seg selv kan tale for at regjeringen er aktiv i å informere Stortinget når det gjelder Eurojust, nettopp av den grunn at organet kan utvikle seg fra noe tilsynelatende uproblematisk til en svært kontroversiell modell. En slik konsultasjonsplikt kan utledes av Stortingets forretningsorden artikkel 13 (Den utvidede utenrikskomité) og 13a (Europautvalget).<sup>161</sup> Slik konsultasjon skal foretas også når saken har vært behandlet av Stortinget tidligere, dersom saken har endret karakter.<sup>162</sup> Europautvalget er antagelig mest nærliggende forum for konsultasjoner om Eurojust, med mindre det dreier seg om svært sensitive spørsmål.<sup>163</sup> Dersom regjeringen ønsker å videreutvikle samarbeidet i mer forpliktende retning, og dette skjer med et endret Eurojust, er det mye som taler for at regjeringen samtidig er aktiv i sine konsultasjoner med Stortinget.

### 6.3 Norges forhold til det fremtidige EPP.

Dersom Eurojust utvikler seg til en europeisk påtalemyndighet (EPP), vil det få stor betydning for samarbeidet med Norge. For det første kan det spørres hvordan Norge vil bli påvirket dersom det i utgangspunktet kun skapes en EPP som skal ta for seg Unionens økonomiske interesser. For det andre kan det spørres hvordan situasjonen blir dersom dette utvides til å inkludere alvorlig kriminalitet som ”affects more than one Member State”.<sup>164</sup> Eurojust har hatt en rekke saker som påvirker mer enn én medlemsstat, og som i tillegg påvirker Norge.<sup>165</sup>

Spørsmålet får antagelig ikke sin praktiske betydning før EPP utvides til å gjelde mer enn bare trusler mot Unionens økonomiske interesser. Som tidligere diskutert kan det tenkes at OLAF har et selvstendig forhold til Norge på grunn av midler som EØS-landene bidrar med i EU-samarbeid.<sup>166</sup> Da EPPs rolle i utgangspunktet vil være sammenfallende med OLAFs nåværende kompetanse, kan det tenkes at EPP helt fra starten vil ha betydning for Norge. Saker som angår Norges forhold til OLAF er ennå ikke aktualisert, og det er uklart om slike saker kommer til å oppstå. Det er dermed vanskelig på dette tidspunkt å se hvilken praktisk rolle EPP vil spille for Norge med det opprinnelige begrensede virkeområdet.

Dersom EPPs oppgaver utvides til det kompetansefeltet Eurojust opererer med, jf. artikkel 86(4), vil situasjonen bli annerledes. En vil da i en rekke saker måtte samarbeide med EPP, slik man i dag må samarbeide med Eurojust. Dette gjelder uavhengig av hva slags organisatorisk form som velges for EPP. Avgjørelser om etterforskning og påtale vil for de andre landene bli avgjort av denne, og Norge har en rekke avtaler med EU som gjør oss avhengig av hva som foretas ellers i Europa på dette feltet.

Et eksempel vil være eventuelle bindende vedtak om jurisdiksjon ved EPP, noe som vil være en sannsynlig oppgave for organet. Dersom Norge ikke er med, vil vi like fullt bli bundet av disse vedtakene. Dersom det bestemmes i en sak som gjelder f.eks. Belgia, Danmark og Norge at det i forholdet Belgia-Danmark er Danmark som skal ta saken, vil Norge ikke ha mulighet til å rettsforfølge saken, på grunn av dobbeltstraffreglene i Schengen-avtalen artikkel 54. Selv om

<sup>161</sup> For mer om regjeringens konsultasjonsplikt, se Sejersted (2002) punkt 17.3.

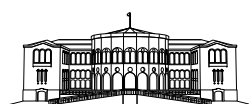
<sup>162</sup> Ibid side 565.

<sup>163</sup> Eurojust ble sist nevnt i utvalget 23. januar 2009, men igjen i samme åndedrag som Europol og Schengen.

<sup>164</sup> TEUF art 86 (4).

<sup>165</sup> Se Eurojusts årsrapporter for konkrete eksempler.

<sup>166</sup> Se punkt 2.8.3.



påtalemyndigheten i det store og hele ikke vil motsette seg det av kapasitetshensyn, kan det like fullt forekomme saker som det av ulike grunner er ønskelig å ta i Norge.

#### **6.4 Avslutning. Norges fremtid i tredje søyle.**

Norges nåværende tilknytning til tredje søyle vil føre til at det allerede omfattende samarbeidet kommer til å bli enda mer omfattende i årene fremover. ”Det praktiske politisamarbeidet internt i EU er i rask utvikling. For å hindre at Norge blir et fristed for organisert kriminalitet er det viktig at vi deltar i dette samarbeidet[...]”.<sup>167</sup>

Dette er uavhengig av Norges eventuelle inntreden i EU. Norge har på dette felt faktisk en mindre kritisk tilnærming enn flere EU-land, som f.eks. Storbritannia. Det nære samarbeidet byr på store fordeler for Norge, men også en del utfordringer for Norge som tredjeland. Norge deltar nå i økende grad i samarbeid som har innvirkning på norske borgere og andre som befinner seg i Norge.

For det første kan dette by på problemer fordi Norge ikke er med på det helhetlige samarbeid innen EU, men kun på noen utvalgte områder. Det er da ikke sikkert at den norske delaktighet har tilstrekkelig balanse mellom samarbeid som skal styrke bekjempelse av kriminalitet og de tiltak som er ment å balansere dette med økte rettigheter og rettssikkerhetsgarantier, tiltak som ikke nødvendigvis befinner seg innen tredje søyle.

For det andre kan et så omfattende samarbeid føre til at Norge de facto blir avhengig av EU på disse områdene, med den virkning at vi i økende grad blir nødt til å implementere regler og vedtak i Norge som vi ikke har vært med på å bestemme (Schengen er til dels et unntak fra dette, da Norge i større grad er med på beslutningsprosessene her).

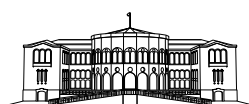
En tredje problemstilling er det at selv om man fra myndighetenes side søker å avhjelpe bekymringene som knytter seg til EU-samarbeid ved å fastholde at Norge kun deltar i begrenset grad, vil disse samarbeidene ha direkte og til dels inngripende virkning for norske borgere. Fordi vi ikke deltar på lik linje med andre europeiske land, kan norske borgere risikere inngripende vedtak uten å ha de samme muligheter for å imøtegå dem og på annet vis beskytte seg mot dem, som det EU-borgere har.

Et fjerde problem med samarbeidet er at vi som tredjeland møter visse hindringer i form av lov og grunnlov når EU innfører samarbeid som angår, eller til og med begrenser, nasjonal kompetanse. Noen EU-land, som Tyskland, opplever lignende problemer.

Et femte problem er at mange av samarbeidene Norge deltar i er rene EU-samarbeid. Flere av disse kan endres innen EU uten at Norge har noen formell innflytelse. Norge risikerer dermed enten å være tilsluttet et annet samarbeid enn det man gikk inn i, eller jevnlig å reforhandle avtalene med EU. Dette kan ta svært lang tid da det i mange tilfeller vil måtte godtas av alle EU-land (se f.eks. prosessen rundt Den europeiske arrestordre). Eurojust er unntak fra dette da det er et eget rettssubjekt, og selv kan inngå avtaler.

---

<sup>167</sup> St.meld. nr. 15 (2008-2009) punkt 6.4.



Et sjette problem er at søylesystemet i EU innebærer at mange rettsakter har sider som er relevante for både første og tredje søyle. Dette innebærer at vi som EØS-land vil måtte innføre deler av en større ”pakke”. Det samme kan være tilfellet for samarbeid i tredje søyle som har tilknytning til tiltak i første søyle som ikke er EØS eller Schengen-relevant. Norge risikerer dermed å ha regler som fra EUs side var ment å inngå i en større sammenheng. Der Norge innfører rene strafferettslige tiltak mot organisert kriminalitet og narkotikavirksomhet, innfører EU kanskje også en rekke sosiale tiltak plassert i første søyle.

Dermed er det mange ubesvarte spørsmål forbundet med Norges samarbeid med Eurojust. Disse lar seg ikke besvare i dag, fordi løsningen avhenger av den videre utvikling. Det som er klart, er at det også i tiden fremover blir viktig å ha en balansegang mellom ønsket om å styrke Norges samarbeid med EU, samtidig som man ivaretar Norges interesser og hensynet til enkeltmenneskers rettigheter. Totalt sett gjør EØS, Schengen og Norges frivillige samarbeid med EU at Norge er med på en stadig økende del av samarbeidet i EU, kanskje særlig i tredje søyle.

Er løsningen på dette en totalavtale med EU innen det som i dag er kjent som tredje søyle?<sup>168</sup> En slik avtale ville løse noen problemer, men samtidig skape nye. Norge vil i en slik avtale i større grad bli påtvunget regelverk som vi av ulike grunner ikke frivillig har innført selv. Mange EU-tiltak er kritisert for manglende utbygging av prosessuelle rettigheter. Det er også grunn til å sette spørsmål ved EUs villighet til å ha en så omfattende avtale med Norge når det har vist seg så vanskelig å få godkjent mindre omfattende avtaler om gjensidig samarbeid og europeiske arrestordre. Det som muligens er det viktigste i den nåværende situasjon, er at man fra norsk side fortløpende vurderer muligheten for å forme norske regler etter modell av de europeiske. En slik europeisk tilnærming ville føre til at våre samarbeid med EU ble enklere å gjennomføre, og samtidig øke europeiske staters tillit til Norge som samarbeidspartner. Samtidig ville det gi norske myndigheter muligheten til å utforme regler som ikke baserte seg på det absolutte minimum av rettigheter for individer.

## 7. KILDER

### 7.1 Litteraturliste

(listen omfatter også litteratur som det ikke er direkte vist til i teksten)

**Arnold, Anthony:** The European Union and its Court of Justice. Oxford 2006.

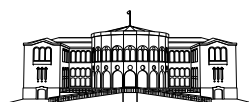
**Arnold, Dashwood, Dougan, Ross, Spaventa & Wyatt:** Wyatt and Dashwood's European Union Law. Fifth Edition, London 2006.

**Andenæs, Johs:** Alminnelig strafferett, 9 utg ved Matningsdal og Rieber-Mohn.

**Baldaccini, Guild & Toner (red):** Whose Freedom, Security and Justice? EU Immigration and Asylum Law and Policy, Cornwall 2007.

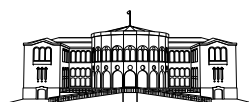
---

<sup>168</sup> Se Kvam (2008) side 170-176 som taler for et ”Europeisk Juridisk Samarbeidsområde”. Jeg nøyer meg med å ta opp noen få momenter.

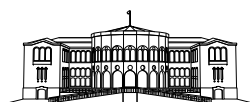




- Bigo, Bonditti, Bonelli, Chi, Megie & Olsson:** The Field of the EU Internal Security Agencies. Paris 2007.
- Bolhaar, Herman J:** Tale inntatt i The Manschot Seminar: The European Public Prosecutor, Reality or Utopia? Side 13-17. Openbaar Ministerie 2008.
- Borgvad, Anne Marie:** Hva er Prüm-samarbeidet – og hvordan skiller det seg fra dagens politisamarbeid i Europa? Perspektiv 02/07. Tilgjengelig på [http://www.stortinget.no/Global/pdf/Utredning/Perspektiv07\\_02.pdf](http://www.stortinget.no/Global/pdf/Utredning/Perspektiv07_02.pdf)
- Bray (red): Lenaerts & Van Nuffel:** Constitutional Law of the European Union. Second Edition, London 2005.
- Buflod, Sannes og Aasebø (red):** Folkerettslig tekstsamling 1883-2005. Oslo 2005.
- Carey, Peter:** Data Protection. A Practical Guide to UK and EU Law. Second Edition Oxford 2004.
- Cassese, Antonio:** International Criminal Law, Second Edition, Oxford 2008.
- Castillo, José F.:** Progress Made and Existing Gaps in the Field of Judicial Co-Operation in Criminal Matters. European Parliament Briefing Paper. Brussels 2007. Tilgjengelig på [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004\\_2009/documents/dv/pe393265\\_/pe393265\\_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/pe393265_/pe393265_en.pdf)
- Costello, Cathryn:** The Bosphorus Ruling of the European Court of Human Rights: Fundamental Rights and Blurred Boundaries in Europe. Human Rights Law Review 6:1 (2006), side 87-130.
- Deboyser, C.:** Eurojust, de l'imparfait au conditionnel futur. I J.A.E. Vervaele (red): European Evidence Warrant. Transnational Judicial Enquiries in the EU, side 175-186.
- Delmas-Marty m.fl.:** Corpus Juris – portant dispositions pénales pour la protection des interest financiers de l'Union européenne, Paris 1997.
- Douglas-Scott, Sionaidh:** The Rule of Law in the European Union – Putting the Security into the Area of Freedom, Security and Justice. European Law Review 2004, 29(2), side 219-242.
- Fenger og Broberg:** Præjudisielle forelæggelser for EF-domstolen. 1. utgave, Brussel & København 2008.
- Fratini, Franco:** Tale inntatt i The Manschot Seminar: The European Public Prosecutor, Reality or Utopia? Side 9-11, Openbaar Ministerie 2008.
- Fredriksen og Skodvin:** Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolens kontroll med vern av grunnleggende rettigheter i EF, EU og EØS. Tidsskrift for Rettsvitenskap 2006 nr 04-05 side 527-580.
- Geradin, Muñoz og Petit (red):** Regulation through Agencies in the EU: A New Paradigm of European Governance. Cheltenham 2005.
- Goold, Benjamin:** Development of the Organised Crime Threat Assessment (OCTA) and Internal Security Architecture (2009). Studie bestilt av Europaparlamentet, tilgjengelig på <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=da&file=24811>
- Guild & Carrera:** No Constitutional Treaty? Implications for the Area of Freedom, Security and Justice. Centre for European Policy Studies Working Document No. 231/October 2005. Tilgjengelig på [http://www.libertysecurity.org/IMG/pdf\\_No\\_Constitutional\\_Treaty.pdf](http://www.libertysecurity.org/IMG/pdf_No_Constitutional_Treaty.pdf)
- Guild & Geyer (red):** Security versus Justice? Police and Judicial Cooperation in the European Union. Aldershot 2008.



- Hamre og Stemshaug (red):** EU- og EØS-relevante tekster. 4. utgave Oslo 2004.
- Harlem, Mads:** De nordiske landene undergraver ICCs myndighet – avtaler om utlevering til internasjonale tribunaler. I *Mennesker og Rettigheter* nr 3 2002 side 78.
- Hatzopoulos, Vassilis:** With or Without You... Judging Politically in the Field of Area of Freedom, Security and Justice. *European Law Review* 2008, 33(1), side 44-65.
- Herz, Annette:** The Role of Europol and Eurojust in Joint Investigation Teams. Inntatt i *Rijken & Vermeulen* (2006) side 159-200.
- House of Commons European Scrutiny Committee:** Twenty–sixth Report of Session 2002-03 The Convention's proposals on criminal justice.
- House of Lords EU Committee:** 6<sup>th</sup> Report of Session 2003-2004: The Future Role of the European Court of Justice. Report with Evidence.
- House of Lords EU Committee:** 23<sup>rd</sup> Report of Session 2003-2004: Judicial Cooperation in the EU: the role of Eurojust. Report with Evidence.
- House of Lords EU Committee:** 24<sup>th</sup> Report of Session 2003-2004: Strengthening OLAF, the European Anti-Fraud Office. Report with Evidence.
- House of Lords EU Committee:** 29<sup>th</sup> Report of Session 2007-2008: Europol: Coordinating the fight against serious and organised crime. Report with Evidence.
- Hov, Jo:** *Rettergang II*, Oslo 2008.
- Husabø og Strandbakken (red):** Harmonization of Criminal Law in Europe, 2005.
- Høstmælingen, Njål:** *Internasjonale Menneskerettigheter*, 2. opplag Oslo 2004.
- Jay, Rosemary:** *Data Protection Law and Practice*. Third Edition, London 2007.
- Johannessen, L.E.:** Nasjonale Parlamenters kontroll med Europapolitikken. Perspektiv 06/08. Tilgjengelig på [http://www.stortinget.no/Global/pdf/Utrekning/Perspektiv08\\_06.pdf](http://www.stortinget.no/Global/pdf/Utrekning/Perspektiv08_06.pdf)
- Joutsen, Matti:** The European Union and Cooperation in Criminal Matters: The Search for Balance. Heuni Paper no. 25 2006. Tilgjengelig på [http://www.heuni.fi/uploads/gg29d0zcr1rpk\\_1.pdf](http://www.heuni.fi/uploads/gg29d0zcr1rpk_1.pdf)
- Kallerud, Knut:** Fra Riksadvokaten. *Tidsskrift for Strafferett* 2005 nr. 03 side 276-295.
- Kallerud, Knut:** Fra Riksadvokaten. *Tidsskrift for Strafferett* 2006 nr. 02 side 157-192.
- Kallerud, Knut:** Fra Riksadvokaten. *Tidsskrift for Strafferett* 2007 nr. 02 side 197-230.
- Kallerud, Knut:** Fra Riksadvokaten. *Tidsskrift for Strafferett* 2008 nr. 02 side 212-235.
- Kennedy, Michael:** Tale inntatt i The Manschot Seminar: The European Public Prosecutor, Reality or Utopia? Side 37-41, *Openbaar Ministerie* 2008.
- Klip, A.:** The Decrease of Protection under Human Rights Treaties in International Criminal Law. I 68 *International Review of Penal Law* 1997, side 291-310.
- Korff, Douwe:** *Data Protection Laws in the European Union*. London 2005.
- Kranenborg, Herke:** Access to Documents and Data Protection in the European Union: On the Public Nature of the Rules of Data Protection. *Common Market Law Review* 45:1079-1114, 2008.
- Kvam, Bjarne:** *Norge og Schengen: Et svekket samarbeid mot kriminalitet?* Oslo 2008.
- Lenaerts:** Fundamental Rights in the European Union. 2000 25 *European Law Review* side 575 flg.
- Long, Nadja:** Implementation of the European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams at EU and National Level. Study requested by the European Parliament's Committee on Civil



Liberties, Justice and Home Affairs. 2009. Tilgjengelig på

<http://www.statewatch.org/news/2009/feb/ep-study-european-arrest-warrant.pdf>.

**Lopes da Mota, José Luís:** Eurojust – The Heart of the Future European Public Prosecutor's Office. Side 60 flg i Eucrim 1-2/2008.

**Muth, Frauke:** When Sleeping Dogs Wake Up. Norway and Justice and Home Affairs in the European Union (2007). Tilgjengelig på

[http://www.zei.de/download/zei\\_dp/dp\\_c172\\_muth.pdf](http://www.zei.de/download/zei_dp/dp_c172_muth.pdf)

**Prof. Hans G. Nilsson:** Tale inntatt i The Manschot Seminar: The European Public Prosecutor, Reality or Utopia? Side 11-13, Openbaar Ministerie 2008.

**Peers, Steve:** EU Justice and Home Affairs Law, Second Edition, Oxford 2006.

**Rijken & Vermeulen (red):** Joint Investigation Teams in the European Union. From Theory to Practice. Haag 2006.

**Robberstad, Anne:** Mellom tvekamp og inkvisisjon. Straffeprosessens grunnstruktur belyst ved fornærmedes stilling. Oslo 1999.

**Sejersted, Fredrik:** Innsyn og Integrasjon, Oslo 1997.

**Sejersted, Fredrik:** Kontroll og konstitusjon. Statsrettslige studier av Stortingets Kontrollvirksomhet. Oslo 2002.

**Sejersted, Arnesen, Rognstad, Foyn og Kolstad:** EØS-rett, 2. utgave 2004.

**Spencer, J.R.:** The Corpus Juris project and the fight against budgetary Fraud; 1998 volume 1 Cambridge Yearbook of European Legal Studies 77-105 (1999)

**Prof. Dr. Gerard A. M. Strijards:** Notes on a European Public Prosecutor, Academic Version. Publisert i The Manschot Seminar: The European Public Prosecutor, Reality or Utopia? Openbaar Ministerie 2008 side 17-37.

**Suominen, Annika:** The Past, Present and the Future of Eurojust. Maastricht Journal of European and Comparative Law, Volume 15, no 2, 2008 side 217-234.

**Van den Wyngaert, Christine:** Eurojust and the European Public Prosecutor in the Corpus Juris Model: Water and Fire? Inntatt i Walker (2004) side 201-239.

**Varvaele, J.A.E. (red):** European Evidence Warrant. Transnational Judicial Inquiries in the EU. Antwerpen/Oxford 2005.

**Vervaele, J.A.E.:** European Criminal Law and General Principles of Union Law. European Legal Studies 5/2005. Tilgjengelig på

[www.coleurop.be/file/content/studyprogrammes/law/studyprog/pdf/ResearchPaper\\_5\\_2005\\_Vervaele.pdf](http://www.coleurop.be/file/content/studyprogrammes/law/studyprog/pdf/ResearchPaper_5_2005_Vervaele.pdf) . Henvist til som Vervaele (2005a).

**Vlastník, Jiri:** Eurojust – A Cornerstone of the Federal Criminal Justice System in the EU? Inntatt i Guild & Geyer: Security versus Justice? (2008) side 35-50.

**Walker (red):** Europe's Area of Freedom, Security and Justice, Oxford 2004.

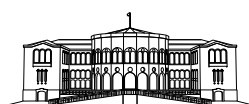
**Walker, Neil:** A Constitutional Odyssey. Inntatt i Walker (red): Europe's Area of Freedom, Security and Justice side 3-40.

**Wold, Erik:** Europol som samarbeidspartner for norsk politi, Bergen 2004

## 7.2 Domsregister

### Høyesterettsdommer

RT-1986-779



RT-1993-1121

Rt-2004-1642

### **Tingrettsdommer:**

Halden Tingretts dom av 5. November 2007. Lovdata-kode: THALD-2007-130887

### **Utenlandske dommer:**

*Solange I* (Internationale Handelsgesellschaft v. Einfuhr und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, (BVerfGE 37, 271; 1974 2 CMLR 540))

Tysk dom av 18. juli 2005, 2 BvR 2236/04, Bundesverfassungsgericht.

### **Praksis fra EF-domstolen i Luxembourg:**

*Hoegst AG mot Kommissjonen* (forente saker 46/87 og 227/88, 21. september 1989)

*Unión de Pequeños Agricultores v. Council* (sak C-50/00, 25. juli 2002)

*Segi and Others v. Council* (Court of First Instance, sak T-338/02, 7. juni 2004)

*Van Esbroeck* (sak C-436/04, 9. mars 2006)

*Kingdom of Spain v. Eurojust* (Storkammer, sak C-160/03, 15. mars 2005)

*Pupino* (Storkammer, sak C-105/03, 16. juni 2005)

*Gestoras Pro Amnistía and Others v. Council* (Storkammer, sak C-354/04, 27. februar 2007).

*Advocaten voor de Wereld* (Storkammer, sak C-303/05, 3. mai 2007)

Generaladvokat Colomer: Opinion av 12. september 2006 i sak C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*.

### **Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg:**

*M & Co. v. Germany* (sak 13258/87, 9. februar 1990)

*United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey* (sak 19392/92, 30. januar 1998)

*Matthews v. United Kingdom* (sak 24833/94, 18. februar 1999)

*Waite and Kennedy v. Germany* (sak 26083/94, 18. februar 1999)

*Calabrò v. Italy and Germany* (sak 59895/00, 21. mars 2002)

*Segi and others v. 15 states of the European Union* (sak 6422/02 og 9916/02, 23. mai 2002)

*Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland* (sak 45036/98, 30. juni 2005)

*Affaire Tillack c. Belgique* (20477/05, 27. november 2007)

## **7.3 Forarbeider og andre dokumenter fra Storting og Regjering**

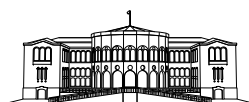
Eurojust-avtalen:

Brev fra Datatilsynet til UD datert 05.05.04.

Brev fra Datatilsynet til UD datert 11.06.04.

St.prp. 58 (2004-2005)

Innst.S. nr. 243 (2004-2005)



NOU 2003: 21. Kriminalitetsbekjempelse og personvern.

NOU 2004: 6 Mellom effektivitet og personvern. Politimetoder i forebyggende øyemed.

Innlegg i debatten om innstilling fra justiskomiteen om politiets rolle og oppgaver, Innst. S. nr. 145 (2005-2006) 23. mai 2006.

Ot.prp. 102 (2004-2005): Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)

Innst.S. nr 21 (2003-2004) Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 81/2003 av 20. juni 2003 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1406/2002 om opprettelse av et europeisk sjøsikkerhetsbyrå (EMSA)

St.meld. nr. 15 (2008-2009): Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk.

EØS-midlene, årsrapport 2007-2008. Tilgjengelig på

[http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/aarsrapport\\_eosmidlene\\_2007\\_2008\\_web.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/aarsrapport_eosmidlene_2007_2008_web.pdf)

## 7.4 EU-dokumenter

### Rådet

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data. (OJ L 201, 31.7.2002, p. 37–47)

Council Regulation no 2988/95 of 18 December 1995 on the protection of the European Communities' financial interests (also known as the 'PIF' Regulation) (OJ L 312, 23.12.1995, p. 1–4).

Joint Action of 29 June 1998 adopted by the Council on the basis of article K.3 of the Treaty on European Union, on the creation of a European Judicial Network (98/428/JHA)( OJ L 191 , 07/07/1998 P. 0004 – 0007).

Council Joint Action 98/733/JHA of 21 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on making it a criminal offence to participate in a criminal organisation in the Member States of the European Union. (OJ L 351, 29.12.1998, p. 1–3)

Tampere European Council, 15-16.10.1999, Presidency Conclusions.

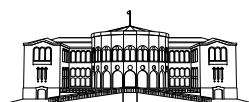
Council decision of 15 December 2000 setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit (2000/799/JHA), (OJ L 324, 21.12.2000, p. 2–3). Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data

Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. OJ C 12/10 [2001].

Council Decision of 28 February 2002 setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime (2002/187/JHA) (OJ L 63, 6.3.2002, p. 1–13).

Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams (2002/465/JHA) (OJ L 162, 20.6.2002, p. 1–3).

Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures between Member States (2002/584/JHA) (OJ L 190, 18.7.2002, p. 1–20).



Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications) (OJ L 201, 31.7.2002, p. 37–47)

Council Decision 2005/671/JHA of 20 September 2005 on the exchange of information and cooperation concerning terrorist offences. (OJ L 253, 29.9.2005, p. 22–24)

Proposal for a Council Framework Decision on the protection of personal data processed in the framework of police and judicial cooperation in criminal matters COM(2005) 475 final. (OJ C 300E , 9.12.2006, p. 231–249)

Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks (OJ L 105, 13.4.2006, p. 54–63).

Initiative of the Kingdom of Belgium, the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Kingdom of Spain, the French Republic, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, the Republic of Austria, the Republic of Poland, the Portuguese Republic, the Republic of Slovenia, the Slovak Republic and the Kingdom of Sweden with a view to adopting a Council Decision of ... on the strengthening of Eurojust and amending Decision 2002/187/JHA (2008/C 54/02) (OJ C 54, 27.2.2008, p. 4–13)

Pressemelding fra 2887ende Rådsmøte, Brussel, 24-25 juli 2008, tilgjengelig på Press Release 2916th Council meeting Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs. Brussels, 16 and 17 December 2008.

Council Decision on the strengthening of Eurojust and amending Decision 2002/187/JHA setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime.

Council Decision 2008/976/JHA of 16 December 2008 on the European Judicial Network.

Council Framework Decision 2008/978/JHA of 18 December 2008 on the European evidence warrant for the purpose of obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters (OJ L 350, 30.12.2008, p. 72–92).

## **Kommisjonen**

Commission Decision of 28 April 1999 establishing the European Anti-Fraud Office (OLAF) (OJ L 136, 31.5.1999, p. 20–22).

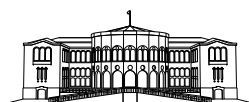
Green Paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor COM (2001) 715 final.

Proposal for a Council Framework Decision on certain procedural rights in criminal proceedings throughout the European Union. COM(2004) 328 final.

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - The Hague Programme: Ten priorities for the next five years The Partnership for European renewal in the field of Freedom, Security and Justice. COM/2005/0184 final.

Green Paper on Conflicts of Jurisdiction and the Principle of *ne bis in idem* in Criminal Proceedings COM (2005) 696 final.

Proposal for a Council Decision on the establishment of the European Criminal Records Information System (ECRIS) in application of Article 11 of Framework Decision 2008/XX/JHA.



## **Eurojust**

Rules of Procedure of Eurojust (2002/C 286/01)

College Decision on the Implementation of Regulation (EC) no 1073/1999 concerning investigations conducted by the European Anti-Fraud Office in accordance with article 38(4) of the Eurojust Decision. (adopted on 13 July 2004)

The College of Eurojust Decision to adopt Rules regarding Public Access to Eurojust Documents (adopted on 13 July 2004).

## **7.5 Traktater og andre internasjonale avtaler**

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms – November 4, 1950.

Europol Convention of 26 July 1995. Convention Based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention)

Agreement between the Kingdom of Norway and Eurojust of 28 April 2005.

[http://www.eurojust.europa.eu/official\\_documents/Agreements/050428%20EJ-Norway%20Agreement.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Agreements/050428%20EJ-Norway%20Agreement.pdf)

Agreement between Eurojust and the Kingdom of Iceland of 2 December 2005.

[http://www.eurojust.europa.eu/official\\_documents/Agreements/051202%20EJ-Iceland%20Agreement.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Agreements/051202%20EJ-Iceland%20Agreement.pdf)

Agreement between Eurojust and the United States of America of 6 November 2006.

[http://www.eurojust.europa.eu/official\\_documents/Agreements/061106\\_EJ-US\\_co-operation\\_agreement.pdf](http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Agreements/061106_EJ-US_co-operation_agreement.pdf)

Agreement between the European Union and the Republic of Iceland and the Kingdom of Norway on the surrender procedure between the Member States of the European Union and Iceland and Norway (2006).

European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters, 15/5/1972.

Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data ETS nr. 108.

Agreement between the European Union and the Republic of Iceland and the Kingdom of Norway on the application on certain provisions of the Convention of 29 May 2000 on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union and the 2001 protocol thereto.

## **7.6 Avisartikler**

”EU sætter hårdt ind mod kriminelles brug af Skype” [www.dr.dk](http://www.dr.dk) 20.02.09

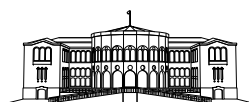
”Pedofile ble avslørt etter EU-samarbeid” Bergens Tidende 23.01.09.

## **7.7 Annet**

### **Intervju med påtalemyndigheten:**

Intervju med Assisterende Riksadvokat Knut Kallerud og Sambandsstatsadvokat til Eurojust Kim Sundet 12.12.08.

### **Årsrapporter fra Eurojust:**



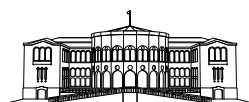
Pro-Eurojust Report 2001

Eurojust Annual Report 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 og 2007.

First Activity Report of the Joint Supervisory Body of Eurojust 2003.

JSB Activity Report 2004, 2005, 2006, 2007.

House of Commons Select Committee on European Scrutiny 26th Report 2002 – 2003.







ISBN 978-82-8196-036-7

ISSN 1890-2537